

Microlepidoptera in Nederland in 2004

Het jaar 2004 was weer warm, maar natter dan de vorige jaren. Verzamelaars van kleine vlinders vonden het een slecht jaar; desalniettemin zijn er nooit eerder van zoveel soorten in een jaar waarnemingen gemeld (196). Opmerkelijk is wel dat er voor het eerst sinds 1982 geen soorten nieuw voor de fauna werden gevonden. Het grote aantal nieuwe vondsten voor met name de noordelijke provincies is te danken aan enkele zeer actieve werkgroepen en verzamelaars: deze vondsten vertegenwoordigen vooral een toename van de kennis door betere inventarisatie, naast enkele werkelijke uitbreidingen.

Entomologische Berichten 66(2): 38-55

Trefwoorden: faunistiek, nieuwe waarneming, provincies, uitbreiding areaal

Introduction

Dit is het zestiende jaaroverzicht van de Nederlandse Microlepidoptera sedert 1983. Een index op alle overzichten tot 2000 werd gegeven door Koster & Van Nieukerken (2003). Het jaar 2004 was wederom warm en vrij zonnig, maar ook vrij nat. Het jaargemiddelde van de temperatuur in De Bilt was net als in 2003 10,3 °C, het achtste jaar op rij met een gemiddelde boven de 10 graden; met name april en augustus waren relatief warm en van 2-11 augustus was er een hittegolf met een maximum van 33,6 °C. De neerslag was met 862 mm hoger dan het langjarige gemiddelde; in augustus was er in het westen zeer veel neerslag, ruim 200 mm, lokaal nog meer. Met de natte maand juli was de zomer de natste sinds 1951. Het aantal zonne-uren was aanmerkelijk lager dan in 2003, maar met 1734 nog steeds boven het gemiddelde (KNMI 2005).

Veel van de waarnemers vonden 2004 een slecht jaar voor micro's. Toch melden we hier de gegevens van een zeer groot aantal soorten: 196, veel meer dan de vorige jaren (2000: 93, 2001-2002: 133, 2003: 115), met een zeer groot aantal nieuwe provincievondsten, namelijk 110, met name voor de noordelijke provincies (30 voor Groningen, 24 voor Drenthe en zeventien voor Friesland). Ook zijn er opvallend veel gegevens uit Zeeland, inclusief het voorheen slecht onderzochte Zeeuws-Vlaanderen. De grote aantallen nieuwe vondsten voor provincies zijn vooral te danken aan enkele zeer actieve verzamelaars en werkgroepen in bijvoorbeeld Friesland en Zeeland: in veel gevallen betreft het een toename van de kennis door betere inventarisaties en dat geldt vooral voor veel algemene soorten. Voor enkele soorten mogen we echter aannemen dat er ook sprake is van een uit-

K.J. Huismar², J.C. Koster¹, E.J. van Nieukerken¹ & S.A. Ulenberg³

¹Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
Postbus 9517
2300 RA Leiden
kosterj@naturalis.nl/nieukerken@naturalis.nl

²Patrijzenlaan 4
8091 BK Wezep

³Zoölogisch Museum Amsterdam
Plantage Middenlaan 64
1018 DH Amsterdam

breiding van het areaal. Voor het eerst sinds deze lijsten in 1982 begonnen zijn werd er in 2004 geen nieuwe soort voor onze fauna gevonden.

Opvallende vondsten die we hieronder bespreken zijn: de eerste niet-Limburgse vondst van de haagbeukmineerder *Stigmella carpinella* (Nepticulidae), het derde exemplaar van *Monopis imella* (Tineidae), de eerste vlinders van *Lyonetia prunifoliella* (Lyonetiidae) en twee nieuwe vindplaatsen, eerder alleen gemeld van blad mijnen en rupsen, het derde Nederlandse exemplaar van *Elachista kilmunella* (Elachistidae), de vierde vondst van de kokermot *Coleophora conyzae* (Coleophoridae) en het zesde Nederlandse exemplaar van *Coleophora niveicostella*. Bij de palpenmotten (Gelechiidae) vielen op: twee binnenlandse vondsten van *Carycolum alsinella*, tot nu toe alleen bekend uit de duinen, de vierde en vijfde vindplaats en tweede en derde recente van *C. kroesmanniella* en de opmerkelijke vondst van de sinds 1953 uitgestorven gewaande *Dichomeris alacella* in Zuid-Limburg. Verder opmerkelijk zijn de eerste vondst van de bladroller *Endothenia gentianaena* (Tortricidae) buiten Zuid-Limburg en de tweede vondst van *Gravitar mata margarotana*. De vedermot *Oxyptilus parvidactyla* (Pterophoridae), die in de 20e eeuw maar twee maal in Nederland was gevonden, is nu op twee nieuwe plaatsen waargenomen.

Toelichting op de lijst

De nomenclatuur volgt de op internet beschikbare Fauna Europaea-database (Karsholt & Van Nieukerken 2004), maar omdat deze alleen een alfabetische volgorde kent houden we voor de systematische volgorde Karsholt & Razowski (1996) aan. Provincies zijn van noord naar zuid gerangschikt, vindplaatsen alfabetisch per provincie. Soms worden Amersfoort-coördinaten gegeven na de vindplaats (RD; zie pagina 39).

Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld betreft de vangst slechts een exemplaar. Determinatie is in de regel gedaan door de inzenders, maar diverse moeilijke soorten zijn door de auteurs gecontroleerd. Tenzij anders vermeld is het materiaal verzameld en bevindt het zich in de collectie van de verzamelaar; als het materiaal niet verzameld is wordt dat aangegeven met 'waarneming'. De meeste gegevens zijn ons direct door de waarnemers of verzamelaars toegestuurd, een groot aantal is echter afkomstig uit de database van de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF) van EIS-Nederland.

In principe betreft deze lijst vondsten uit 2004, maar oudere vondsten die nu pas door determinatie bekend zijn geworden zijn soms ook opgenomen; in andere gevallen zijn vondsten in 2004 aanleiding om ongepubliceerde vondsten uit vorige jaren op te nemen om de verspreiding inzichtelijk te maken. Criteria voor opname in deze lijst zijn: de soort is zeldzaam (tot ongeveer 20 bekende vindplaatsen), de soort is nieuw voor een provincie of regio (bijvoorbeeld Achterhoek, Veluwe, een waddeneiland), of de soort is ter plekke lang niet meer gevonden. Ook vondsten die opvallen door bijvoorbeeld voedselplantkeuze, vliegtijd of gevangen aantallen worden vaak vermeld. Gegevens van bekende vindplaatsen of gebieden worden in het algemeen niet herhaald, met uitzondering van de zeldzamere soorten.

Indien informatie over de verspreiding in Europa wordt gegeven is die gecontroleerd aan de hand van de Fauna Europaea database (Karsholt & Van Nieuwerkerken 2004) zonder daar altijd specifiek naar te verwijzen.

Gebruikte afkortingen en codes

e.l. – ex larva, e.p. – ex pupa, RD – Coördinaten van de rijksdriehoeksmeting of Amersfoortcoördinaten.

provincies

DR – Drenthe, FL – Flevoland, FR – Friesland, GE – Gelderland, GR – Groningen, LI – Limburg, NB – Noord-Brabant, NH – Noord-Holland, OV – Overijssel, UT – Utrecht, ZE – Zeeland, ZH – Zuid-Holland.

verzamelaars, collecties

AC – A. L. Cox, Mook, AD – A.L.A. Deelman, Den Haag (gegevens ook gepubliceerd in Deelman (2005)), AE – A.C. Ellis-Adam, Amsterdam, AG – A. Goutbeek, Dalftsen; AS – A. Schreurs, Kerkrade, ASA – A. Saunders, St. Nicolaasga, BP – B. Pijs, Den Helder, BvA – B. van Aartsen, 't Harde, BvAs – B. van As, Schiedam, CG – C. Gielis, Lexmond, CN – C.G.A.M. Naves, Drempt, CO – C. Ottenheijm, Steyl, CB – C. van den Berg, Hoogland, DG – D. Groenendijk, Opheusden, ET – E. Taelman, Hulst, FG – F. Groenen, Luyksgestel, GB – G.J. Bergsma, Appelscha, GP – G. Padding, Steenwijk, GT – G. Tuinstra, Drachten, GW – G. Withaar, Stadskanaal, HW – H.W. van der Wolf, Nuenen, JB – J. de Bakker, Lamswaarde, JCK – J.C. Koster, Callantsoog, JD – J.P. Duffels, Castricum, JHK – J.H. Kuchlein, Wageningen, JL – J.A.W. Lucas, Rotterdam, JS – J.W. Sinnema, Hemrik, JSH – J. Stuurman-Huitema, Zaandijk, JSS – J. Scheffers, Naaldwijk, JV – J. van Vuure, Kortgene, JW – J.B. Wolschrijn, Twello, JZ – J.H.H. Zwier, Zelhem, KH – K.J. Huisman, Wezep, KK – K. Kaag, Den Helder, KN – K.N. Nieuwland, Schagerbrug, KNNV – Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, LD – L. van Deventer, Drunen, LN – L. Noens, Hulst, MK – M.S.M. de Keijzer, Dordrecht, MS – M. van Stiphout, Posterholt, NE – N.W. Elfferich, Capelle a/d IJssel, NEV – Nederlandse Entomologische Vereniging, PR – P. Rooij, Brielle, PZ – P.J. Zumkehr, Midsland, RMNH – Collectie Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, RV – R. de Vos, Zaandam, WE – W.N. Ellis, Amsterdam, ZMA – Collectie Zoologisch Museum, Amsterdam.

Codes voor eerdere lijsten

Deze codes worden in vet na de soortnaam vermeld. Een index van alle lijsten tot die van 2000 is gepubliceerd in Koster & Van Nieuwerkerken (2003). Volledige referenties van deze lijsten worden in de soortteksten niet herhaald maar soms wordt ook in de tekst de code als verkorte verwijzing gegeven.

82 – 1982-1983 (Gielis *et al.* 1985), **84** – 1984 (Huisman *et al.* 1986), **85** – 1985 (Kuchlein *et al.* 1988), **86** – [1986-1987] (Van Nieuwerkerken *et al.* 1993), **88** – 1988-1991 (Huisman & Koster 1994), **92** – 1992 (Huisman & Koster 1995), **93** – 1993 (Huisman & Koster 1996), **94** – 1994 (Huisman & Koster 1997), **95** – 1995 (Huisman & Koster 1998), **96** – 1996 (Huisman & Koster 1999), **97** – 1997-1998 (Huisman & Koster 2000), **99** – 1999 (Huisman *et al.* 2001), **00** – 2000 (Huisman *et al.* 2003), **01** – 2001-2002 (Huisman *et al.* 2004), **03** – 2003 (Huisman *et al.* 2005).

Soortenlijst

Micropterigidae – oermotten

Micropterix aruncella (Scopoli, 1763)

DR: Bargerveen, 8.vi.2004, KH – **NH:** Texel, Westermient, 4.vi.2004, KH.

Micropterix aruncella is in Nederland waarschijnlijk de algemeenste soort van de Micropterigidae en wordt vooral uit de zuidelijke helft van Nederland gemeld (Kuchlein & Donner 1993). De vlinders vliegen in het voorjaar en bezoeken dan bloemen van kruiden. Dit is de eerste vermelding van een *Micropterix*-soort van de Waddeneilanden.

Micropterix calthella (Linnaeus, 1761)

GE: Hasselt, Stadsgaten, 12.v.2004, Weerribben, 3.v.1997, KH – **NB:** Heusden, 23.v.2004, LD.

De verspreiding van *Micropterix calthella* komt in grote lijnen overeen met die van de vorige soort, maar de soort is in het noorden en zuidwesten van ons land nog weinig vastgesteld (Kuchlein & Donner 1993).

Eriocraniidae

Heringocrania unimaculella (Zetterstedt, 1839)

DR: Bargerveen, 13.iv.2000, 2 exx, JW.

De meeste vindplaatsen van *Heringocrania unimaculella* liggen op de Veluwe en in het zuiden van Nederland. De soort is slechts eenmaal eerder vermeld uit het noorden en oosten van ons land (Kuchlein & Donner 1993).

Eriocrania cicatricella (Zetterstedt, 1839) **00**

DR: Bargerveen, 13.iv.2000, 28 exx, JW.

Na de vondst uit Friesland (**00**), nu ook voor Drenthe vastgesteld. Nieuw voor Drenthe.

Eriocrania sangii (Wood, 1891)

FR: St. Nicolaasga, Vegelinbos, 2.iv.2004, ♂, ASA, det. JCK.

Kuchlein & Donner (1993) vermelden zestien uurhokken waar *Eriocrania sangii* is aangetroffen. Deze liggen in hoofdzaak in het midden en in de oostelijke helft van ons land. De bladmineers van de meeste soorten van het geslacht *Eriocrania* zijn in het voorjaar te vinden op berk (*Betula* sp.). De rupsen zijn van elkaar te onderscheiden, al is dat niet eenvoudig (zie pagina 40). Alleen de rups van *E. sangii* is gemakkelijk te herkennen, want die is donkergrijs, de rupsen van de overige *Eriocrania*-soorten zijn wit of beenkleurig. Nieuw voor Friesland.

Eriocrania semipurpurella (Stephens, 1835)

FR: Bakkeveen, Duurswouderheide, 26.iv.1, 6.v.2000, 12 exx, GT – **DR:** Bargerveen, 13.iv.2000, 2 exx, JW.

Ook *Eriocrania semipurpurella* wordt hoofdzakelijk vermeld uit de zuidelijke helft van Nederland, met enkele vondsten in de noordelijke helft (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Friesland.

Determinatie van Eriocraniidae

In Nederland komen zes soorten van het geslacht *Eriocrania* voor op berk (*Betula* sp.) en een op eik (*Quercus* sp.). Het onderscheiden van de meeste soorten die mineren op berk is niet eenvoudig. Een goede determinatietabel van de rupsen en de bladmineerders is te vinden op internet (Manning 2004). Hier worden de verschillen tussen de rupsen en bladmineerders en de datum van het verschijnen van de bladmineerders duidelijk aangegeven.

Hoewel de bladmineerders soms massaal te vinden zijn, worden de rupsen nauwelijks uitgekweekt; ze staan te boek als zeer lastig te kweken. De rupsen verlaten namelijk de mijn en kruipen in de grond, waar ze waarschijnlijk pas na de winter verpoppen. Een van ons (JCK) kweekte de rupsen van *E. sparrmannella* (Bosc, 1791), *E. salopiella* (Stainton, 1854), *E. sangii* en *E. semipurpurella* in koffiebekertjes gevuld met potaarde. De bekertjes werden voorzien van gaatjes in de bodem en afgedekt met een stukje nylonkous en ingegraven in de tuin. Deze methode leverde in het voorjaar op een totaal van ongeveer 100 rupsen zes vlinders op.

Opostegidae

Pseudopostega auritella (Hübner, 1813) 82, 86

FR: Bergumermeer, 15.vi.2003, 1 ex in schemering, GT – **NB:** Eersel, Boswachterij De Kempen, RD 144.8-369.3, 17.vii.2004, 4 exx, FG – **LI:** Colmont, Wrakelberg, 6.vi.1993, 1 ♂, KH.

Pseudopostega auritella was tot nu toe maar van een zestal vindplaatsen bekend (NH, ZH, NB, LI). Voor zowel Noord-Brabant als Limburg betreft het hier de tweede vondst. De Friese vondst was al lokaal gepubliceerd (Tuinstra 2004). *Pseudopostega auritella* maakt stengelminen in wolfspoot (*Lycopus europaeus*) en komt dus op vochtige plaatsen voor (Van Nieukerken 1990); helaas wordt in de literatuur de oude onjuiste opgave dat dotterbloem (*Caltha palustris*) de voedselplant is telkens herhaald. De vondst op het droge kalkgrasland de Wrakelberg is dus merkwaardig, maar mogelijk zijn er vochtige plekken onderaan de helling of aan de bosrand. Nieuw voor Friesland.

Pseudopostega crepusculella (Zeller, 1839) 84

GR: Sellingen, Laude, 15-17.vi.2001, zomerbijeenkomst NEV – **DR:** Bargerveen, 26.vi.2004, 1 ♂, KH – **GE:** Twello, 19.vi.2002 en 16.vi.2003, op licht, JW.

Pseudopostega crepusculella is veel gewoner dan *P. auritella* en wordt geassocieerd met munt (*Mentha*), hoewel de rups en levenswijze nog niet bekend zijn. Nieuw voor Groningen.

Nepticulidae – dwergmineermotten

Stigmella betulicola (Stainton, 1856)

ZH: Vlaardingen, Broekpolder, 1.xi.1998, 2 bladmineerders, KNNV-insectenwerkgroep Waterweg-Noord; Voornes Duin, Groene Punt, 26.ix.1979, mijnen op ruwe berk (*Betula pendula*), EvN – **ZE:** Braakman-Zuid, 23.x.2004, lege mijn op ruwe berk, AE & WE.

Deze algemene mineerder van berk, vooral op jonge opslag

en zaailingen, was nog niet eerder formeel uit Zuid-Holland gemeld, vandaar de opname van een oudere vondst uit deze provincie. Nieuw voor Zuid-Holland.

Stigmella magdaleneae (Klimesch, 1950) 82, 01

FR: Bakkeveen, Pùpedobbe, 1.vii.2000, mijn met larve, JW & JZ; Haulerwijk, Blauwe bos, 1-2.vii.2000, mijn met larve en een tental lege mijnen, JW & JZ – **OV:** Ommen, Het Laar, 15.viii.2001, lege mijn op wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), AE & WE – **GE:** Nunspeet, De Vennen, 1.ix.2000 en 12.viii.2001, lege mijnen op wilde lijsterbes, AE & WE.

Deze soort is vooral gewoon in het noordoostelijk deel van het land, meestal samen met de veel algemenere *S. nylandriella* (Tengström, 1848). De mijnen van *S. magdaleneae* zijn smaller en hebben het uitwerpselspoor meestal tenminste in een deel van de mijn in een dunne lijn.

Stigmella carpinella (Heinemann, 1862) (figuur 1)

GE: Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 3.v.2001, 1 ♂, CN, det. EvN – **LI:** Brunssumer Heide, 13.iv.1974, G. Langohr (ZMA); Eperheide, e.l. *Carpinus*, 22.iii.1944, L. V ri (ZMA); Eys, 18.v.1970, 1 ♂, G. Langohr (RMNH); Gronsveld: Savelsbos, 16.ix.1981, mijnen op haagbeuk (*Carpinus betulus*), 8 ex e.l. 3-13.iv.1982, G. Bryan & C. Alders (ZMA, RMNH); Nyswiller, 21-28.iv.1974, 10 exx, G. Langohr (ZMA, RMNH); Wijlre: Wylrener Akkers, 5.x.1988, mijnen op haagbeuk, 8 ♀ e.l. 24.ii-15.iii.1989, EvN (RMNH).

Stigmella carpinella was tot nu toe alleen met zekerheid uit Zuid-Limburg bekend. Wel geeft de verspreidingskaart in Kuchlein & Donner (1993) twee vindplaatsen erbuiten (ZH, UT), met de opmerking dat deze vondsten kritisch bekeken moeten worden. Materiaal van die plekken en van Overveen (NH) staat in de collectie RMNH: 1 ♂ uit Rotterdam, 24.v.1864, Snellen (Graaf & Snellen 1879) blijkt een verkeerd gedetermineerde *Stigmella obliquella* (Heinemann, 1862) en in de collectie Bentinck staan 1 ♂ en 2 ♀ uit Amerongen (Bentinck 1959) en 1 ♀ uit Overveen (Bentinck 1932), die behoren tot respectievelijk *Stigmella tityrella* (Stainton, 1854) (♂), *S. obliquella* (2 ♀) en *S. salicis* (Stainton 1854) (1 ♀). Omdat de gegevens van de Limburgse exemplaren behalve op genoemd kaartje nooit gepubliceerd zijn, geven we hier alle ons bekende vondsten. De mijnen van *S. carpinella* op haagbeuk lijken sterk op die van *S. floslactella* (Haworth, 1828) die meestal op hazelaar (*Corylus avellana*) mineert. De mijn is makkelijk te onderscheiden van die van de gewonere *S. microtheriella*, die op beide bomen leeft. De vlinder lijkt opper-

Figuur 1. *Stigmella carpinella*, vrouwtje, Wijlre. Let op de lichte antennes! Foto: E.J. van Nieukerken
Stigmella carpinella, female, Wijlre, Limburg. Note the pale antennae!

vlaklig het meest op *Stigmella salicis*, *S. obliquella* en *S. myrtillella* (Stainton 1857). Het duidelijkste verschil behalve de genitalia zijn de erg lichte, bijna witte antennen (figuur 1), die bij alle andere soorten vanaf segment 3 donkerder zijn. Omdat *S. floslactella* ook wel eens op haagbeuk kan mineren moet de determinatie van vondsten buiten Limburg wel door een volwassen vlinder bevestigd worden. Nieuw voor Gel-derland.

Stigmella aeneofasciella (Herrich-Schäffer, 1855)

ZE: Braakman-Zuid, 23.x.2004, bezette mijn op gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria*), AE & WE.

Tot nu toe was *Stigmella aeneofasciella* alleen bekend van enkele plekken op kalkgraslanden in Zuid-Limburg (Van Nieuwerkerken 1982, Kuchlein & Donner 1993). Deze vondst in Zeeuws-Vlaanderen sluit echter aan bij het verspreidingsgebied in België, waar hij onder andere gemeld is van de provincie Antwerpen (De Prins 2005). Nieuw voor Zeeland.

Bohemannia pulverosella (Stainton, 1849) **99, 01**

NH: Amsterdam-Noord, 12.viii.2000, 2 lege mijnen op appel (*Malus sylvestris*), WE.

Na eerdere vondsten in Leiden (waar de soort in 2004 nog steeds voorkwam) nu ook in Amsterdam in de stedelijke omgeving gevonden.

Ectoedemia sericopeza (Zeller, 1839)

ZH: Leiden West, 5.vii.1981, 26.vi.2002, 29.vi.2004, EvN; Lexmond, 3.viii.1983, 1 ♀, 14.vii.1994, 1 ♀, 6.viii.2004, 1 ex, CG; Sassenheim, 7.vii.1980, 1 ♀ e.l. 17.vii, EvN; Schipluiden, 7.ix.2003, BvAs; Wassenaar, Rust en Vreugd, 3.vii.1980, 4♂, 3 ♀, e.l., e.p. 15-28.vii, EvN. Tenzij anders vermeld betreft het mijnen op vruchtjes van noorse esdoorn (*Acer platanoides*).

Ectoedemia sericopeza is een algemene soort, waarvan de rupsen in juni in de vruchtjes van noorse esdoorn mineren en in de winter in bladstelen, scheuten en knoppen. Op de een of andere manier was het algemene voorkomen in Zuid-Holland nog niet eerder gepubliceerd; we geven daarom ook alle ons bekende oudere gegevens uit deze provincie. De meeste vondsten worden gedaan binnen de bebouwde kom. Nieuw voor Zuid-Holland.

Ectoedemia atrifrontella (Stainton, 1851) **84, 92, 97, 99**

UT: Amersfoort, Lockhorst, 28.vi.2004, 1 bezette mijn op zomereik (*Quercus robur*), CB (RMNH); Amersfoort-Zuid, 3, 15.viii.1990, 2♂, KN (RMNH) – **ZH:** Hoek van Holland, 20.ix.2000, 2 exx, NE, det. JHK. De bastmineerder *Ectoedemia atrifrontella* was van een acht-tal vindplaatsen bekend. De vondst bij Hoek van Holland is de derde in het kustduingebied na Overveen en Ouddorp (**99**). De rups uit Amersfoort is gedetermineerd in het kader van DNA-onderzoek, de oudere Amersfoortse exemplaren kwamen aan het licht bij bestudering van de collectie Nieuw-land. *Ectoedemia atrifrontella* maakt vrij lange mijnen in de meestal gladde bast van takken en dunne stammetjes van jonge eiken, meestal op zonnige plaatsen zoals bosranden.

Ectoedemia intimella (Zeller, 1848) **82, 85, 99**

ZH: Den Haag-Zuid, 11.xi.2004, 1 mijn op wilg, AD.

Ectoedemia turbidella (Zeller, 1848) **82**

DR: Wapse, 11.xi.2000, 3 mijnen, BvAs – **ZH:** Den Haag, De Uithof-Zuid, 11.xi.2004, AD; Hoek van Holland, Staelduinse bos, 26.x.2003, honderden mijnen, BvAs; Leiden-west, 10.x.1999, 4♀ e.l. iv.2000,

EvN; Schiedam, Prinses Beatrixpark, 16.xi.2003; Vlaardingen, Broekpolder, 1.xi.2002; Vlaardingen, 30.x.2002; Vlaardingen, Broekpolder, 27 en 30.x en 12 en 18.xi.2003; Vlaardingen natuurpark Holypark, 27.x.2003, BvAs; Wassenaar: Meijndel, 21.ix.1986, 1♂, 10♀ e.l. v.1987, EvN – **NB:** Eindhoven, 18.v.1968, 21-28.v.1974, 1♂, 3 ♀, HW. Tenzij anders vermeld betreft het (meestal bezette) mijnen op grauwe abeel (*Populus x canescens*).

Ectoedemia turbidella was tot nu toe vooral uit Zuid-Limburg en de kuststreek bekend (**82**, Kuchlein & Donner 1993), maar lijkt zich vooral in de stedelijke omgeving uit te breiden: de snel groeiende abelen worden er tegenwoordig vaak aangeplant. De mijnen zijn erg makkelijk te vinden in de late herfst na bladval: de gemineerde bladeren hebben een opvallend groen gekleurde driehoek rond de mijn (een 'groen eiland'). We geven hier ook een aantal oude gegevens die EvN in zijn database vond die nooit eerder gepubliceerd waren. Nieuw voor Drenthe en Noord-Brabant.

Ectoedemia subbimaculella (Haworth, 1828)

ZE: Braakman-Zuid, 23.x.2004, bezette mijn op zomereik, AE & WE. Met deze vondst is deze gewone eikenmineerder nu van alle provincies bekend. Nieuw voor Zeeland.

Ectoedemia heringi (Toll, 1934) **86, 99**

GE: Hengelo, Baak, 7.xi.2001, 11 lege mijnen op zomereik, WE – **LI:** Beegden, Beegderheide, 14.x.2001, 4 mijnen op zomereik, WE.

Ectoedemia heringi is slechts van enkele plaatsen in Overijssel, Gelderland en Limburg bekend. Mijnen en rupsen lijken erg op die van *E. albifasciella* (Heinemann, 1871) maar komen meestal later in de herfst voor, terwijl de volwassen vlinders nauwelijks te onderscheiden zijn van *E. subbimaculella* (Haworth, 1828). Kweken is daarom de beste manier omdat de combinatie van mijn en vlinder van deze soorten wel een zekere determinatie oplevert.

Ectoedemia minimella (Zetterstedt, 1839) **82, 86, 99**

NH: Duin en Kruidberg, 8.viii.2001, mijn op zachte berk (*Betula pubescens*), WE – **ZH:** Berkel en Rodenrijs, Ackerdijkse plassen, 4.x.2003, 4 mijnen op zachte berk, BvAs & WE – **LI:** Vlodrop-Station, 31.v. – 2.vi.2002, zomervergadering NEV.

Ectoedemia minimella is een vrij schaarse mineerder van berk op vochtige plaatsen, enerzijds in duinvalleien (bekend uit Zeeland en Zuid-Holland), anderzijds in vochtige berkenbossen in het oosten van het land. Uit Limburg was eerder slechts één mijn bekend uit Griendtsveen (19.ix.1982, leg. C.J.M. Alders, RMNH). Nieuw voor Noord-Holland.

Heliozelidae

Heliozela hammoniella Sorhagen, 1885 **85**

NH: Bergen, De Franschman, 1.x.2003, lege mijn op zachte berk, AE & WE; Callantsoog, Zwanenwater, 21.v-2.vii.2003, 95♂, 63♀, in malaiseval, JCK.

Heliozela hammoniella is van *Heliozela resplendella* (Stainton, 1851) bijna alleen te onderscheiden door de verschillende voedselplant en de levenswijze van de rups. De blad-mijnen van *H. hammoniella* zijn in de zomer en herfst te vinden op berk, vooral op zaailingen. De vlinders vliegen in mei-juni en kunnen worden geslept van de voedselplant.

Antispila metallella (Denis & Schiffermüller, 1775) **88, 94, 03**

GE: Veessen, 22.vii.2004, mijn op rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), WE & JD.

Antispila treitschkiella (Fischer von Röslerstamm, 1843) **92, 99, 03**

ZH: Den Haag, Zuiderpark, 30.x.2002, 9.xi.2004, AD; Rijswijk, Wilhelminapark, 7.xi.2004, AD, mijnen op kornoelje (*Cornus* sp.).

Prodoxidae

Lampronia luzella (Hübner, 1817) **82, 86, 00**

GR: Vlagtwedde, Metbroekbosch, 15-17.vi.2001, zomerbijeenkomst NEV – **DR:** Bargerveen, 26.vi.2004, FG.

Na de vondst van de soort in 2000 in Drenthe (**00**) is hij nu in alle drie de noordelijke provincies vastgesteld. Nieuw voor Groningen.

Lampronia corticella (Linnaeus, 1758)

FR: Oldeberkoop, Stuttebosch, 5.vi.2004, opgejaagd uit vegetatie, GT, det. KH.

Deze soort wordt hoofdzakelijk in de zuidelijke helft van ons land gevonden (Kuchlein & Donner 1993). Het vrouwtje legt haar ei in de bloemen van framboos (*Rubus idaeus*) en andere *Rubus*-soorten, tussen de bloembladeren en de meeldraden. De rups leeft tot aan de derde vervelling in de vrucht en voedt zich met de zaden en/of de vruchtbodem. Daarna overwintert de rups in een ronde donker gekleurde cocon bij de wortels van de plant dicht onder de oppervlakte. In het voorjaar eet de rups van de knoppen en in de bijbehorende stengels. De verpoping vindt plaats op een blad of in de stengel. De vlinder vliegt in mei en juni. Nieuw voor Friesland.

Lampronia morosa Zeller, 1852 **03**

FR: Opeinde, A7, 16.v.2004, opgejaagd uit hondsroos (*Rosa canina*), GT, det. KH.

Een lokale soort die een enkele keer in flinke aantallen is waargenomen (**03**), maar die tot nu toe nog niet in de drie noordelijke provincies was aangetroffen. Nieuw voor Friesland.

Tischeriidae

Tischeria dodonea Stainton, 1858

NH: Bergen, 21.ix.2000, mijn op zomereik, WE; Castricum, Krochtveld, 7.vi.2000, 5 mijnen op eik (*Quercus* sp.), PZ.

De soort komt algemeen voor in het midden, oosten en zuiden van ons land. In het westen en noorden is hij echter veel zeldzamer (Kuchlein & Donner 1993). In **03** wordt het verschil besproken tussen de bladmijnen van *Tischeria dodonea* en *T. decidua* Wocke, 1876. Dit zijn de eerste vondsten in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal.

Tineidae – echte motten

Morphaga choragella (Denis & Schiffermüller, 1775) **84, 86**

NH: Texel, 2.viii.1991, RV; Den Helder, 30.vii.2004, KK.

Hoewel *Morphaga choragella* in grote delen van het land een gewone soort is, waren er nog geen vondsten bekend uit het noordwesten van ons land.

Monopis imella (Hübner, 1813) **97**

GE: Twello, 14.vii.2003, ♂, JW, det. JCK.

Het afgevlagen dier stond onder de naam *Monopis laevigella* in de collectie van J. Wolschrijn. Hij bleef echter twijfelen aan de determinatie omdat de voorrand van de voorvleugel nog vaag een geelachtige rand vertoonde, hetgeen typisch is voor *Monopis imella*. Genitaalonderzoek bevestigde dit vermoeden. Het is het derde exemplaar dat uit Nederland bekend is. Nieuw voor Gelderland.

Monopis monachella (Hübner, 1796)

DR: Bargerveen, 24.viii.2000, malaiseval, BvA; 25-26.vi.2004, 6 exx op licht, FG, GT, KH, LD.

Langs de kust is deze soort algemeen, maar in het oosten van het land is hij nauwelijks aangetroffen (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Drenthe.

Opogona sacchari (Bojer, 1856)

OV: Zuidloo, 21.viii.2004, HG, det. JCK.

Deze soort is niet inlands maar wordt regelmatig ingevoerd met plantaardig materiaal, voor het eerst in 1971, en kan dan grote schade in kassen veroorzaken (Van Rossem *et al.* 1972, 1974). *Opogona sacchari* is een tropisch insect en kan zich bij onze wintertemperaturen niet handhaven (Eppo 2005). De soort heeft een wijde verspreiding in de tropen en subtropen van vooral Afrika en Amerika en kan daar grote schade aanrichten aan allerlei gewassen zoals banaan (*Musa* sp.) en suikerriet (*Saccharum* sp.), maar import gebeurt meestal met kasplanten als *Yucca* of *Dracaena* (Pelham-Clin-ton 1985, Eppo 2005). Inmiddels zijn meer dan dertig vindplaatsen bekend uit Nederland, hoofdzakelijk in het westen en de zuidelijke helft van ons land (Kuchlein & Donner 1993). Wij weten niet of *O. sacchari* ooit eerder in Nederland in het vrije veld is verzameld.

De soorten van het genus *Opogona* Zeller, 1853 zijn gemakkelijk te herkennen aan de brede, stomp afgeronde kop, waarop tussen de bases van de beide antennen een borstel van rechtopstaande schubben staat.

Gracillariidae – mineermotten

Caloptilia azaleella (Brants, 1913) **88, 96**

GE: Drempt, 22.viii.2001, CN.

Caloptilia azaleella is een soort die in ons land onregelmatig en meestal binnenshuis wordt aangetroffen. Tot dusver waren er nog geen meldingen uit het oosten en noorden van Nederland.

Caloptilia falconipennella (Hübner, 1813) **86, 96, 00**

GE: Zelhem, Yzevoorde, 221.1-443.3, 16.iii.2004, JZ – **ZH:** Oostvoorne, 2.xi.2003, 2 exx, JW; Ouddorp, 28.vii.2004, KH.

Deze schaarse soort was tot voor kort bijna uitsluitend van een beperkt aantal plaatsen in het binnenland bekend. Nu een tweetal vondsten uit het zuidwesten. Mogelijk is *Caloptilia falconipennella* zich aan het uitbreiden. Over de levenswijze van de rups werd uitgebreid verslag gedaan in twee vorige jaarlijsten (**96, 00**). Nieuw voor Zuid-Holland.

Eusplapteryx auroguttella Stephens, 1835 **03**

GR: Marum, Trimunt, 1.viii.2004, GT.

Calybites phasianipennella (Hübner, 1813) **03**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 2.iv.2004, GT – **FR:** Elsloo, Schapedobbe, 28.x.2004, GT – **ZE:** Kortgene, 28.ix.2004, op licht, JV. Nog niet eerder op het vasteland van Friesland vastgesteld. Tweede vindplaats in Zeeland. Nieuw voor Groningen.

Dialectica imperialella (Zeller, 1847) **86, 88, 99, 00, 03**

NH: Amsterdam, Nieuwendam, 13.vii.2003, 4 mijnen, AE & WE – **ZE:** Cadzand-Bad, Vlamingenpolder, 15.x.2003, mijnen, alle op gewone smeewortel (*Symphytum officinale*), AE & WE. W. Ellis (*in litt.*) vond in de vier bladmijnen van Amsterdam rupsen in diverse kleuren. Alle rupsen waren van dezelfde grootte, maar twee waren groenig-wit, een was er bleekroze

en een was er hardroze. Het komt veel voor dat rupsen tegen de verpopping donkerder verkleuren. Dit zal ook hier het geval zijn geweest. Ook Hering (1957) vermeldt dat de kleur van de rups van *Dialectica imperialella* uiteindelijk rood is. Nieuw voor Zeeland.

Leucospilapteryx omissella (Stainton, 1848) **84, 86, 97, 03**

DR: Bargerveen, 26.vi.2004, mijnen, vlinders begin juli, JW en KH – **ZH:** Schiedam, 's-Gravelandse weg, 3.ix.2004, 5 mijnen, BvAs. Alle mijnen op bijvoet (*Artemisia vulgaris*). Dit is de tweede vindplaats in zowel Drenthe als Zuid-Holland.

Parornix fagivora (Frey, 1861)

ZE: Cadzand, De Knokkert, 22.x.2004, lege mijn op beuk (*Fagus sylvatica*), AE & WE.

Parornix fagivora is hoofdzakelijk verspreid op de zandgronden in het binnenland, maar is ook op enkele plaatsen in de duinen gevonden (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Zeeland.

Parornix carpinella (Frey, 1863) **03**

GE: Doetinchem, Ooymanshoeve, 7.vii.2001, excursie Snellen/Ter Haar; Winterswijk, 't Lammers, 18.x.2004, mijn op haagbeuk (*Carpinus betulus*), CN.

Mogelijk zal deze soort minder zeldzaam blijken dan de weinige vindplaatsen nu suggereren wanneer er meer naar de karakteristieke bladspinsels van de rupsen wordt gezocht.

Parornix torquillella (Zeller, 1850)

GE: Zelhem, IJzevoorde, 30.vii en 11.viii.2000, 9.vi.2002, 4 exx, JZ – **ZE:** Middelburg, 3.vi.1989, 3.x.1998, mijn in stadspark, KH; Veerse-dam, 8.vi.2004, opgejaagd uit sleedoorn (*Prunus spinosa*), JV.

Deze soort is zeldzaam in het westen. Het merendeel van de vindplaatsen ligt in de oostelijke helft van ons land (Kuchlein & Donner 1993); toch was *Parornix torquillella* nog niet gevonden in het oostelijke deel van Gelderland.

Phyllonorycter spinicolella (Zeller, 1846) **97**

FL: Zeewolde, Knarbos west, 17.ix.2003, lege mijn op sleedoorn, AE & WE – **NH:** Amsterdam-Noord, lege mijn op sleedoorn 25.viii.2003, AE & WE – **ZH:** Oostvoorne, 11.viii.2000, 14.x.2001, 20 mijnen op pruim (*Prunus* sp.); Oostvoorne, 1.viii, 2.xi.2003, 12 mijnen, JW; Voornes duin, 28.vii.2000, PR – **ZE:** Retranchement, 17.x.2003, lege mijn op sleedoorn, AE & WE.

Na de vondsten uit Zaandam en Kortgene (**97**) opnieuw waarnemingen uit het westen van ons land. Nieuw voor Flevoland en Zuid-Holland.

Phyllonorycter lantanella (Schrank, 1802)

ZH: Delft, 29, 30.x.2004, 5 vouwmijnen, waarvan twee oud, BvAs; Scheveningen, Doornpark, xi.2004, AD; Schiedam, 6.xii.2004, AD; Wateringen, 14.xi.2004, AD. Alle mijnen op wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*).

Phyllonorycter lantanella wordt nog het meest in het zuidoosten van Nederland gevonden. Daar kan hij plaatselijk algemeen zijn, vooral op de aangeplante wollige sneeuwbal. Verder is hij ook vermeld van enkele vindplaatsen in het midden, noorden en westen van ons land (Kuchlein & Donner 1993). Er lijkt nu ook bij deze soort sprake te zijn van uitbreiding in de stedelijke omgeving. Nieuw voor Zuid-Holland.

Phyllonorycter pastorella (Zeller, 1846) **95, 96, 03**

ZH: Den Haag, De Uithof-Zuid, 11.xi.2004; Den Haag, Zuiderpark, 9.xi.2004; Den Haag Zuidwest, 6.xi.2004; Wateringen, 14.xi.2004, AD. Alle vouwmijnen op smalbladige wilgen (*Salix* sp.).

Phyllonorycter robiniella (Clemens, 1859) **00, 01**

NB: Hilvarenbeek, 19.ix.2003, mijn met pop op robinia (*Robinia pseudoacacia*), WE.

Ook van deze recente aanwinst voor de Nederlandse fauna worden steeds meer vindplaatsen bekend. Nieuw voor Noord-Brabant.

Phyllocnistis citrella Stainton, 1856

ZH: Schiedam, 24.xii.2003, lege mijn op een mandarijn uit Marokko, BvAs.

Deze adventieve soort was al in 1995 en 1996 in ons land geïmporteerd met citrusvruchten (*Citrus* sp.) en kemoening (*Murraya* sp.) (Romeijn 1997). De rups maakt opvallende gangmijnen in de bladeren. Bij grote aantastingen wordt ook de schil van de vruchten aangetast (Heppner 1993).

Phyllocnistis xenia M. Hering, 1936 **84, 03**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 7.ix.2004, 5 exx, GT.

Deze soort is algemeen aan de kust en wordt een enkele maal ook in het binnenland aangetroffen, maar opvallend genoeg was hij nog niet vermeld van Groningen (Kuchlein & Donner 1993). De fraaie gangmijnen zijn te vinden op de bladeren van witte abeel (*Populus alba*) en grauwe abeel. Nieuw voor Groningen.

Yponomeutidae – spinselmotten

Ocnerostoma piniariella Zeller, 1847 **86**

GR: Sellingen, Ter Borg, 15-17.vi.2001, zomere excursie NEV.

Hoewel *Ocnerostoma piniariella* vaak niet zeldzaam is waar de grove den (*Pinus sylvestris*) voorkomt, was hij nog niet vermeld van de drie noordelijke provincies. De rupsen mineren in de naalden en eten deze leeg vanaf de top. Door een tak tegen het licht te houden vallen de leeggegeten naalden goed op. De rups verlaat de mijn en spint enige naalden samen om in dit spinsel te verpoppen.

Atemelia torquatella (Lienig & Zeller, 1846) **85, 86, 88, 99**

DR: Bargerveen, 6.v.2004, geklopt uit berk, KH; Papenvoort, 8.vii.1993, 3 exx in malaiseval, BvA – **OV:** Lattrop, Brecklenkampse veld, 8.v.1993, 7 exx gesleept, KH; De Lutte, 2.viii.1993, BvA – **GE:** Korenburgerveen, 18.x.2003, mijnen op *Betula*, CN & JW.

Atemelia torquatella is een lokale soort waarvan de bladmijnen op berk in de nazomer en herfst soms in aantal kunnen worden gevonden. De rups maakt een grote plaatmijn in het blad, maar verlaat ook af en toe de mijn om een licht spinsel aan de onderzijde van het blad te maken. De uitwerpselen worden uit de mijn verwijderd en blijven vaak in het spinsel hangen waardoor de mijnen van deze soort gemakkelijk zijn te herkennen (waarneming JCK). Nieuw voor Drenthe.

Argyresthia glabratella (Zeller, 1847)

GE: Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 13.vi.2001, CN.

Deze soort komt voornamelijk voor op de zandgronden in het midden en zuiden van ons land en is ook bekend van enkele vindplaatsen in het oosten en noorden (Kuchlein & Donner 1993). De verspreiding hangt samen met het voorkomen van fijnspar (*Picea abies*), de voedselplant van de rups. Deze leeft van de herfst tot het voorjaar in een eindscheut,

holt deze uit en verpopt hierin. Hierdoor verdort de top van de eindscheut. Door in het vroege voorjaar deze verdorde toppen van fijnsparren te verzamelen kan de soort worden gekweekt (waarneming JCK).

Argyresthia trifasciata Staudinger, 1871 **84, 85, 86**

GR: Stadskanaal-oost, 14.v.2000, 2.v.2003, 5 exx op licht, GW – **ZH:** Brielle, 22.iv.15-17, 21.v.4.vi.8.viii.2002, 11 exx, PR.

Vrij snel na de eerste vondst in 1982 (**84**) werd deze soort zelfs een plaag in het westen en zuiden van ons land. Vooral in tuinen werden de coniferen levensboom (*Thuja* sp.), Californische dwergcypres (*Chamaecyparis lawsoniana*) en jeneverbes (*Juniperus* sp.) aangetast (**86**). De laatste jaren lijkt de populatie van *Argyresthia trifasciata* zich te hebben gestabiliseerd. Nieuw voor Groningen.

Argyresthia sorbiella (Treitschke, 1833) **84, 92, 97**

GR: Marum, Trimunt, 21.vi.2004, GT – **FR:** Bakkeveen, Pûpedobbe, 1.vii.2000, 10 exx, JZ; Haulerwijk, Blauwe bos, 30.vi-2.vii.2000, excursie Snellen/Ter Haar.

Argyresthia sorbiella blijkt dus ook in het noorden van ons land voor te komen. Nieuw voor Friesland.

Argyresthia fundella (Fischer von Röslerstamm, 1835) **94, 96, 97**

GR: Sellingen, Sellingerzwarteveen, 16.vi.2001, 3 exx geklopt uit fijnspar (*Picea abies*), JW.

Na de vangsten in Noord-Brabant en Gelderland (**94, 96, 97**) is *Argyresthia fundella* nu ook uit het noorden bekend. Nieuw voor Groningen.

Argyresthia spinosella Stainton, 1849

OV: Bathmen, Langenbergerveld, 15.vi.2002, LD – **GE:** Gorssel, Huize Dorth, 15.vi.2002, JHK; Wapenveld, 2.vi.1993, 2 exx uit sleedoorn (*Prunus pinosa*) geklopt; Wezep, 19.vi.1999, KH; Zelhem, IJzevoorde, 2.vi.2000, JZ – **NB:** Drunen, 6.vi.2003, LD.

Terwijl van deze soort langs de rand van de Veluwe en uit Zuid-Limburg veel vindplaatsen bekend zijn is dit elders veel minder het geval. Hier wordt pas de tweede melding uit Noord-Brabant gegeven.

Bedelliidae

Bedellia somnulentella (Zeller, 1847) **94, 96, 01, 03**

ZE: Cadzand-Bad, Zwindorp, mijn op haagwinde (*Calystegia sepium*); 14.x.2003; Cadzand-Bad, Vlamingenpolder, 15.x.2003, resten van een jeugdmijn op haagwinde, AE & WE.

De soort is tweemaal eerder in Kortgene gevangen (**94, 96**) en is nu ook in Zeeuws-Vlaanderen vastgesteld.

Lyonetiidae

Lyonetia prunifoliella (Hübner, 1796) **03**

GE: Bussloo, recreatieterrein langs A1, 6.x.2004, tientallen, meest lege, bladmijnen in de toppen van sleedoorn, 2 exx uitgekweekt, JW; Zelhem, Gietelo, 13.vi.2004; Twello, 29.v.8.ix.2004; Yzevoorde, 221.1-443.3, 17.viii.2002, JZ, det. KH.

In augustus 2003 werden de bladmijnen van deze soort voor het eerst in Nederland gevonden en wel bij Yzevoorde in de Achterhoek (Ellis & Zwier 2004). Een volwassen exemplaar van *Lyonetia prunifoliella* bleek op dezelfde vindplaats echter al een jaar eerder te zijn gevangen, maar is toen aangezien voor een exemplaar van *Lyonetia clerkella* (Linnaeus, 1758).

Elachistidae – grasmineermotten

Elachista poae Stainton, 1855 **99, 00, 03**

GE: Drempt, 7.vi.1996, CN; Zelhem, Heidenhoeksche vloed, Jolinkdijk 12, 223.2-445, 5.viii.2004, JZ.

Elachista kilmunella Stainton, 1849 **03** (figuur 2)

GE: Hoog-Keppel, Het Heekenbroek, 4.v.2003, 1 ♀, det. JHK.

Dit is het vierde exemplaar voor Nederland. De soort is als nieuw voor ons land gemeld door Kuchlein (2004) op grond van drie exemplaren uit het Aamsveen, Twente. Nieuw voor Gelderland.

Figuur 2. *Elachista kilmunella*, vrouwtje, Hoog-Keppel. Foto: E.J. van Nieukerken

Elachista kilmunella, female, Hoog-Keppel, Gelderland.

Elachista bisulcella (Duponchel, 1843) **82, 93, 99, 03**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 9.viii.2004, in berm, GT – **GE:** Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 27.vii.2001, CN.

Weer een nieuwe vondst van *Elachista bisulcella* uit het binnenland en een uit het hoge noorden.

Agonoxenidae

Chrysoclista linneella (Clerck, 1759) **92, 96**

GE: Twello, 26.viii.2000, op stam van linde (*Tilia*), JW.

Zo nu en dan wordt er een exemplaar van deze fraaie soort gevangen. Vaak geeft het afzoeken van stammen van linde, de voedselplant, het beste resultaat.

Blastodacna hellerella (Duponcel, 1838) **96, 03**

OV: Dalfsen, 21.vi.2004, op licht, AG.

De soort blijft schaars in vergelijking met *Blastodacna atra* (Haworth, 1828). Nieuw voor Overijssel.

Scythrididae

Scythris limbella (Fabricius, 1775) **88, 95, 99, 03**

OV: Dalfsen, 12.viii.2003, AG.

Scythris limbella wordt de laatste tijd wat vaker waargenomen. Nieuw voor Overijssel.

Scythris ericivorella (Ragonot, 1880) **84, 85**

FR: Bakkeveen, Pûpedobbe, 1.vii.2000, 77 exx; Haulerwijk, Blauwe bos, 1.vii.2000, 9 exx; 2.vii.2000, 10 exx, excursie Snellen/Ter Haar – **GE:** Tongerense heide, 26.vi.2002, 4 exx; Wezep, 28.vi.1992, op licht; Wezep, De Dellen, 19.vi.1994, gesleept, KH.

Scythris ericivorella is een soort van vochtige heide waar de voedselplant van de rups, dopheide (*Erica tetralix*), groeit. Bengtsson (1984, 1997) vermeldt duinvalleien als habitat voor de soort. In Nederland zijn op een na alle vondsten echter van dopheideterreinen in het binnenland. Van de kust

is *S. ericivorella* alleen bekend van het Zwanenwater bij Calantsoog (84). Nieuw voor Friesland.

Oecophoridae

Metalampra cinnamomea (Zeller, 1839) **82, 85, 86, 99, 03**

DR: Bargerveen, 26.vi.2004, op licht, KH.

Metalampra cinnamomea is een lokale soort die echter op de vliegplaatsen in aantal kan voorkomen. In het westen en noorden van ons land is hij slechts van enkele vindplaatsen bekend, maar hij lijkt zich uit te breiden.

Borkhausenia luridicomella (Herrich-Schäffer, 1856) **82, 99**

NB: Luyksgestel, 25.vi.2001, FG.

Zo nu en dan duikt er een exemplaar van deze zeldzame soort op in Nederland. Nieuw voor Noord-Brabant.

Borkhausenia nefrax Hodges, 1974 **99, 03** (figuur 3)

ZH: Naaldwijk, 31.iii.13.viii.1999, 10.viii.2003, 29.ix, 14.x.2004, JSS. Alle exemplaren, op die van 10.viii.2003 na, werden binnenshuis verzameld aan de rand van het centrum van Naaldwijk. Nu werd voor het eerst een exemplaar van *Borkhausenia nefrax* buitenshuis op het licht van een buitenlamp gevangen, maar aangezien de vlinder van exact dezelfde vindplaats is, zal deze ongetwijfeld uit dit huis 'ontsnapt' zijn. Tot nu toe is deze soort alleen in het westen van ons land gevonden.

Figuur 3. *Borkausenia nefrax*, vlinder op muur in huis, Naaldwijk. Foto: J. Scheffers
Borkausenia nefrax, moth on wall in house, Naaldwijk, Zuid-Holland.

Esperia sulphurella (Fabricius, 1775) **82, 88, 94, 96, 97, 01, 03**

FR: Drachten, De Twee Gebroeders, 2.v.2004, in tuin zittend op een blad, GT – **NH:** Den Helder, 26, 27, 28.iv, 8, 14, 16, 25.v, 7.vi.2004, 12 exx, BP & KK – **ZH:** Dordrecht, 9.iv.2002, 12, 17.v.2003, MK; Lexmond, 11.v.2003, CG; Vlaardingen, natuurpark Holypark, 15, 26.v.2001, 4 exx, BVAs – **ZE:** Kortgene, 24.iv.2004, JV – NB: Drunen, 16, 23, 25.iv, 5.v.2004, 16 ex, LD.

Mogelijk heeft deze soort zijn uitbreiding in het verleden te danken gehad aan transport van openhaardhout (Huisman 1974). Inmiddels is *Esperia sulphurella* al in zeven provincies aangetroffen, voornamelijk in de zuidelijke helft van ons land. In het oosten was Dalfsen (OV) tot nu toe de meest noordelijke vindplaats (01), maar in het noorden van Noord-Holland was de soort al bekend van twee uurhokken op

Texel. Nieuw voor Friesland.

Harpella forficella (Scopoli, 1763)

NH: Heilo, 13.vii.2002, JS.

Hoewel *Harpella forficella* in grote delen van ons land een gewone soort is, vooral op de zandgronden, was hij nog niet bekend uit het noordwesten en van de Waddeneilanden (Kuchlein & Donner 1993). De rups is tweejarig en leeft onder de bast van vermolmd hout en in boomzwammen op loofhout (Grabe 1955).

Coleophoridae – kokermotten

Coleophora siccifolia Stainton, 1856 **84, 86, 93, 01**

OV: Zuidloo, 20.vi.2004, HG.

De tweede vondst uit Overijssel van deze zeer schaarse soort van berk.

Coleophora trigeminella Fuchs, 1881 **93, 96**

LI: Colmont, Wrakelberg, vi.2004, een tiental exx uit malaiseval, AS.

Van deze soort waren tot nu toe slechts vijf exemplaren uit ons land bekend, waarvan twee overigens ook van de Wrakelberg komen. Die werden in 1996 daar gevangen rond en op meidoorn (*Crataegus* sp.).

Coleophora potentillae Elisha, 1885

NH: Castricum, 4.xi.2000, 3 zakken op braam (*Rubus* sp.), BVAs –

ZH: Goedereede, Kwade Hoek, 15.xi.2004, 2 zakken op gewone braam (*Rubus fruticosus*); Ouddorp, 13, 14.xi.2004, 3 zakken op braam, KH – **ZE:** Cadzand, Cadzand-Bad en Brabanderpolder, 21.x.2004, zakken op braam, WE.

In Noord-Holland nog niet eerder boven het Noordzeekanaal waargenomen. Nieuw voor Zeeland.

Coleophora ahenella Heinemann, 1877 **86**

NH: Castricum, Vogelmeer, 23.viii.2001, 3 zakken op sporkehout (*Rhamnus frangula*); Egmond, Doornvlak, 3.x.2003, zak op wegedoorn (*Rhamnus cathartica*), PZ.

Coleophora ahenella is nog niet eerder vermeld van de kustduinen. De meeste vindplaatsen van de soort liggen in het midden en zuiden van het land; vooral in Noord-Brabant worden de zakken regelmatig aangetroffen. Nieuw voor Noord-Holland.

Coleophora trifolii (Curtis, 1832)

OV: Wanneperveen, Belterwijde, 29.v.1995, KH, det. HW.

Coleophora trifolii komt voornamelijk voor in de zuidelijke helft van het land en is nog niet aangetroffen in het noorden en noordoosten (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Overijssel.

Coleophora conyzae Zeller, 1868 **84, 93**

ZH: Oostvoorne, 16.v.2003, 5 zakken op heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*), JW.

Zeldzame soort. Dit is de vierde waarneming in Nederland. De drie andere vangsten stammen ook uit het zuidwesten. Voor de biologie zie 93.

Coleophora lineolea (Haworth, 1828) **86, 95, 96, 97, 99, 00, 01**

FR: Beetsterzwaag, Gealeane, 30.viii, 9.ix en 14.x.2004, tientallen jonge zakken op bosandoorn (*Stachys sylvatica*), GT.

Coleophora lineolea blijft zich verder uitbreiden naar het noorden (verspreidingskaart in 01). Nieuw voor Friesland.

***Coleophora niveicostella* Zeller, 1839 97, 03**

LI: Colmont, Wrakelberg, 2.vii.2004, uit malaiseval, AS, det. HW.
Van deze zeer zeldzame soort zijn nu zes exemplaren uit Nederland bekend. De vlinder is in 1998 ook al eens gevangen op de Wrakelberg.

***Coleophora deauratella* Lienig & Zeller, 1846**

FR: Drachten, 15.viii.2004, 4 zakken in de bloemen van rode klaver (*Trifolium pratense*), GT, det. HW.

De meeste vindplaatsen liggen aan de kust. Verder is *Coleophora deauratella* ook nog gevonden in het midden en zuiden van ons land (Kuchlein & Donner 1993). De soort is nog niet eerder op het vasteland van Friesland gevonden.

***Coleophora mayrella* (Hübner, 1813)**

DR: Bargerveen, 25 en 26.vi.2004, KH & ASA.

In het noorden nog weinig gevangen, maar elders geregeld. Nieuw voor Drenthe.

***Coleophora betulella* Von Heinemann, 1877 99**

FR: Elsloo, Schapedobbe, 22.vi.2004, GT – **ZH:** Goedereede, Oostduinen, 26 en 30.vii.2001, KH – **ZE:** Kortgene, 15.vi.2003, JV – **NB:** Bergen op Zoom, Lievensberg, 27.vi.2003, KH.

Coleophora betulella komt hoofdzakelijk voor in het oostelijk deel van ons land; de meeste vindplaatsen liggen in het zuidoosten. In het westen is hij slechts van enkele vindplaatsen bekend.

***Coleophora zelleriella* Heinemann, 1854 82, 93, 95, 99, 00**

FR: Bakkeveen, Pûpedobbe, 1.vii.2000, 2 exx, JW & JZ – **DR:** Bargerveen, 25.vi.2004, FG – **NH:** Amsterdamse Waterleidingduinen, Oase, 25.v.2003, zak, JW.

In 1982 voor het eerst in ons land gevonden. De soort lijkt zich geleidelijk uit te breiden, vooral in het oosten. De zak is te vinden op wilg. Nieuw voor Friesland, Drenthe en Noord-Holland.

***Coleophora solitariella* Zeller, 1849**

GE: Gorssel, De Kleine Haar, 15.vi.2002, JHK.

***Coleophora otidipennella* (Hübner, 1817)**

DR: Nijeveen, Kuijerbosch, 27.v.1998, KH – **OV:** Weerribben, 13.v.1997, KH en 28.viii.1989, GP – **GE:** Leuvenum 7.v.1992, malaiseval, BvA.

Coleophora otidipennella is van de meeste provincies in ons land bekend, maar nog niet eerder vermeld uit het noordoosten (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Drenthe.

***Coleophora therinella* Tengström, 1848 86**

FR: Bakkeveen, Koningsdiep, 15.vi.2004, GT; Ravenswoud, 16.vii.1999, KH. Nieuw voor het vasteland van Friesland.

***Coleophora peribenanderi* Toll, 1943 86, 96**

FR: Bakkeveen, Allardsoog, 7.vi.2004; Kollummerwaard, 2.ix.2002, 12 zakken, PZ; Wijnjewoude, De Marschen, 12.viii.2004, op Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*), GT, det. HW – **GE:** Wezep, 26.viii.2003, KH – **NH:** Den Helder, 19.vi.2003, KK, det. JCK – **ZH:** Melissant, 4.vi.ii.1988; Ouddorp, 1 en 10.vi.1992; 25.vii.1998, KH – **LI:** Vilt, 5.viii.1991, BvA.

***Coleophora trochilella* (Duponchel, 1843)**

DR: Bargerveen, 26.vi.2004, KH – **GE:** Wezep, 11.vi.2003, KH – **ZH:** Goedereede, Waterwingebied, 8.viii.2002, 2 exx; Ouddorp, geregeld,

onder andere op 21.vi.1992; 1.vi.2000; 24 en 27.vii.2001, KH. Er zijn weinig waarnemingen in het noordoosten en zuidwesten van ons land.

***Coleophora tanaceti* Mühlhig, 1865 82, 88, 93, 94**

GE: Zelhem, IJzevoorde, 16.vi.2001, JZ, det. HW.

De tweede vondst in de provincie Gelderland van deze zeldzame soort, waarvan de zak op de bloemhoofdjes van boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) te vinden is.

***Coleophora adpersella* Benander, 1939 82, 93, 96**

ZE: Kortgene, 6.vii.2004, op licht, JV.

Tot dusver zijn er dertien vindplaatsen bekend uit ons land, waarvan de helft uit het binnenland. Volgens Emmet *et al.* (1996) leeft de rups vooral op zoutminnende planten zoals strandmelde (*Atriplex littoralis*), gewone zoutmelde (*A. portulacoides*) en schorrenkruid (*Suaeda maritima*), maar kan ook worden gevonden op andere soorten melde (*Atriplex* sp.) en ganzevoet (*Chenopodium* sp.). Nieuw voor Zeeland.

***Coleophora clypeiferella* Hofmann, 1871**

ZH: Goedereede, waterleidingduinen, 29.vii, 2.viii.2002, 4 exx op licht, 1.viii.2003, 2 exx, KH; Oostvoorne, 1.viii.2003, JW; Ouddorp, regelmatig, onder andere 5.viii.1992, 2, 4, 8, 14.viii.1993, 22.vii.1997, KH.

Verspreid voorkomend in de zuidelijke helft van ons land (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Zuid-Holland.

***Coleophora salicorniae* Heinemann & Wocke, 1877 82**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 17.viii.2004, GT, det. LB.

Coleophora salicorniae is een soort van schorren en kwelders, hetgeen niet verwonderlijk is gezien de voedselplant van de rups, zeekraal (*Salicornia* sp.). Toch worden zwervende vlinders soms ook in het binnenland aangetroffen. Nog niet eerder van het vasteland van Groningen vermeld.

Momphidae

***Mompha idaei* (Zeller, 1839) 88**

FR: Oldeberkoop, Stuttebos, 5.vi.2004, JS.

Een zeldzame soort, die uit ons land alleen bekend is van vangsten in Zuid-Limburg uit 1962 en 1969 en van Terschelling, waar in 1985 en 1990 een aantal exemplaren gevonden werd. De rups leeft in de wortelstok van wilgenroosje (*Chamerion angustifolium*).

***Mompha subbistrigella* (Haworth, 1828) 86, 95, 00, 01, 03**

FR: Drachten, De Twee Gebroeders, 16.vi en 18.viii.2004, GT – **LI:** Posterholt, 4.viii.1995; 13.iii.1998; 21.v, 25.viii.2004, 5 exx, MS.

Ook deze soort breidt zijn areaal blijkbaar uit. De recente verspreidingskaart (01) toont aan dat *Mompha subbistrigella* in de drie noordelijke provincies nog niet of nauwelijks is gevonden.

Autostichidae

***Oegoconia caradjai* Popescu-Gorj & Căpuse, 1965 03**

GE: Zelhem, Yzevoorde, 22.1-443.3, 27.vii.2004, JZ.

Cosmopterigidae

***Limnaecia phragmitella* Stainton, 1851**

DR: Bargerveen, 15.vii.2002, KH – **OV:** Hasselt, 12 en 25.vii.1994, 3 exx, KH – **FL:** Oostvaardersplassen, vii.1991, malaiseval, JR – **ZE:** Kortgene, 18.vii.2004, JV.

Hoewel *Limnaecia phragmitella* van de meeste provincies

bekend is, was hij nog niet vermeld van Groningen en Flevoland. Ditzelfde geldt ook voor de Waddeneilanden (Kuchlein & Donner 1993). De rupsen leven en overwinteren in de sigaarvormige zaadkolven van lisdodde (*Typha* sp.), vaak met een aantal in een kolf. De aangetaste kolven zijn in het voorjaar te herkennen aan het dons aan de buitenzijde dat bijgehouden wordt door het spinsel van de rupsen. Nieuw voor Flevoland.

Cosmopterix lienigiella Zeller, 1846 **82, 88, 95**

NB: Someren-Eind, xi.2004, mijn op riet (*Phragmites australis*), AE & WE.

Cosmopterix lienigiella wordt als vlinder weinig waargenomen. Het zijn de lange plaatmijnen in de bladeren van riet die opvallen. In tegenstelling tot *Cosmopterix scribaiella* Zeller, 1850, die ook op riet leeft, komt *C. lienigiella* hoofdzakelijk voor in de westelijke helft van ons land. Dit is de tweede vondst voor Noord-Brabant en tevens de meest zuidoostelijk gelegen vindplaats.

Cosmopterix scribaiella Zeller, 1850

GE: Gorssel, De Kleine Haar, 15.vi.2002, JHK.

Gelechiidae – tastermotten

Aristotelia brizella (Treitschke, 1833) **82, 85**

NH: Texel, De Slufter, 4-6.vi.2004, JHK, KH.

De vindplaats was al bekend, maar de vlinder moet in 2004 ongewoon talrijk zijn geweest: Kuchlein (in Cuppen & Drost 2005) meldde er 'honderden'.

Monochroa tenebrella (Hübner, 1817)

DR: Bargerveen, 8, 25 en 26.vi.2004, 5 exx, JW, KH – **GE:** Nunspeet, 27.v.2004, KH – **NH:** Texel, Westerduinen, 5.vi.2004, 2 exx, KH. *Monochroa tenebrella* is in grote delen van ons land een vrij gewone soort, vooral op de zandgronden en in de duinen (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft in de wortelstok van schapenzuring (*Rumex acetosella*). Nieuw voor Drenthe.

Monochroa conspersella (Herrich-Schäffer, 1854) **86, 88, 94, 99, 01**

LI: Vlodrop-Station, eind v - begin vi.2004, een tiental rupsen op grote wederik (*Lysimachia vulgaris*), 10 exx e.l. 1-20 juli, AS. Deze soort was reeds bekend uit Limburg, maar nog niet eerder is er een vondst van rupsen gemeld. De rupsen spinen de topbladeren van de voedselplant aaneen en zijn zo gemakkelijk te vinden (waarneming AS).

Monochroa lutulentella (Zeller, 1839) **01, 03**

GE: Zelhem, Heidenhoeksche vloed, 223-444, 16.vii.2004, JZ.

Monochroa suffusella (Douglas, 1850) **82, 99, 01**

FR: Bakkeveen, Pûpedobbe, 1.vii.2000, 4 exx, JZ.

Hiermee kan weer een nieuwe plaats worden toegevoegd aan de verspreiding van deze schaarse soort en dit is tevens de meest noordelijke vondst. Nieuw voor Friesland.

Recurvaria leucatella (Clerck, 1759)

DR: Bargerveen, 2000/2001, malaiseval, BvA, 25.vi.2004, FG; Nij-eveen, Kuijersbosch, 10.vii.2003, KH – **ZE:** Haamstede, 26.vii.1996, KH. Over het grootste deel van ons land verspreid, minder in het noorden. Nieuw voor Drenthe.

Bryotropha galbanella (Zeller, 1839) **82**

FR: Bakkeveen, Pûpedobbe, 1.vii.2000, 4 exx, JW & JZ; Haulerwijk,

Blauwe bos, 1.vii.2000, JZ – **OV:** Dalfsen, Rechteren, 11.vi.2003, ♂, AG, det. JCK.

Dit is een flinke uitbreiding van onze kennis van deze soort die uit Noord-Nederland nog niet bekend was. *Bryotropha galbanella* is bekend uit Overijssel, Noord-Holland (het Gooi), Gelderland, Utrecht en van een enkele vondst uit Noord-Brabant. De recente vondsten (van na 1980) stammen alle uit Gelderland en het zuidelijk deel van Overijssel (Rutten 1999). Nieuw voor Friesland.

Bryotropha basaltinella (Zeller, 1839) **01, 03**

NH: Den Helder, 30.vii.2003, KK.

Teleiodes wagaie (Nowicki, 1860) **84, 85, 92, 97, 99, 03**

OV: Zuidloo, 7 en 9.vi.2004, HG – **GE:** Zelhem, Heidenhoeksche vloed, 223-444, 7.vi.2004, JZ.

Na de recente uitbreidingen nu ook in de Achterhoek aange troffen.

Teleiodes saltuum (Zeller, 1878) **85, 86, 92, 94, 01**

GE: Zelhem, Heidenhoeksche vloed, 223-444, 7.vi.2004, JZ.

Teleiodes fugitivella (Zeller, 1839)

OV: Dalfsen, 1.vi.2003, AG – **GE:** Wezep, geregeld, onder andere op 26.vi.1992, 17.vi.2002, KH.

In veel delen van ons land is deze vlinder redelijk gewoon. Mogelijk komt de soort min of meer in de gevarenzone door dat zijn voedselplant, iep (*Ulmus* sp.), in verband met iep-ziekte vaak gerooid wordt. Nieuw voor Overijssel.

Gelechia muscosella Zeller, 1839 **84, 86, 94, 97, 00**

GE: Twello, 2.vi.2002, op licht, JW.

Gelechia muscosella is een soort waarvan af en toe een enkel exemplaar wordt waargenomen. Na de vangst van een exemplaar te Wezep in 1999 (**00**) is dit de tweede vindplaats voor Gelderland en tevens de zesde vindplaats in Nederland. Voor de biologie zie **00**.

Athrips pruinosella (Lienig & Zeller, 1846)

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 1.vi.2004, GT.

Deze soort is alleen gevonden aan de kust, namelijk op een tweetal oudere vindplaatsen in Noord- en Zuid-Holland en verder van Vlieland, Terschelling en Ameland (Kuchlein & Donner 1993). Als voedselplant voor de rups worden onder andere kruipwilg (*Salix repens*), spirea (*Filipendula* sp.), lavendelheide (*Andromeda polifolia*), blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) en rijsbes (*V. uliginosum*) opgegeven (Elsner *et al.* 1999). Nieuw voor Groningen.

Scrobipalpa acuminatella (Sircom, 1850) **82, 97, 99, 03**

GE: Zelhem, Heidenhoeksche vloed, Jolinkdijk 12, 223.2-445.1, 1 en 8.v en 1.vi.2004, JZ.

Scrobipalpa costella (Humphreys & Westwood, 1845) **99**

ZH: Lexmond, 24.vii.2003, CG.

Na de vangsten in Geulle in 1999 (99) en in Nijmegen in 2002 (Ten Holt & Kuchlein 2003) is dit de derde vangst in het binnenland.

Caryocolum alsinella (Zeller, 1868) **86, 95, 99**

NH: Hilversum, 17.viii.1940, coll. Doets (RMNH), det. JCK; Zaandam, 17.viii.2000, RV.

Het vlieggebied van deze soort beperkt zich tot de duinen vanaf Zeeland tot aan de Waddeneilanden. De Zaandamse

vondst van *Caryocolum alsinella* zou de eerste zijn buiten het duingebied. Aangezien er in het verleden nogal eens determinatiefouten zijn gemaakt bij de vaak sterk op elkaar gelijkende soorten van dit genus, zijn de collecties van het RMNH en het ZMA ook bekeken. Deze collecties bevatten materiaal verzameld onder andere door Snellen, Bentinck en Doets. Hierbij werd het exemplaar uit Hilversum aangetroffen.

Caryocolum kroesmanniella (Herrich-Schäffer, 1854)

GE: Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 6.vii.2000, CN – LI: Posterholt, 18.vi.1997, AS.

Kuchlein & Donner (1993) geven drie vindplaatsen op van *Caryocolum kroesmanniella*. Recent was hij alleen bekend uit Zuid-Limburg, waar A. Schreurs de soort in aantal kweekte uit grote muur (*Stellaria holostea*). Nieuw voor Gelderland.

Sophronia semicostella (Hübner, 1813)

FR: Allardseach, 1.vii.2000, JZ; Bakkeveen, 30.vi.2000, JW; Elsloo, Schapedobbe, 10, 19.vii.2004, 5 exx; Harkema, Spitkeet, 28.vi.2004, GT.

Sophronia semicostella is nog het meest gevonden op de Veluwe. Verder komt de soort verspreid voor in de zuidelijke helft van ons land, ook hier en daar aan de kust. Er zijn slechts enkele vindplaatsen in de noordelijke helft van Nederland (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft op silene (*Silene* sp.), anjer (*Dianthus* sp.), alsem (*Artemisia* sp.), reukgras (*Anthoxanthum odoratum*) en *Poa alpina* (Elsner *et al.* 1999). Nieuw voor Friesland.

Syncopacma larseniella Gozm ny, 1957

FR: Elsloo, Schapedobbe, 10.vii.2004, GB – **DR:** Bargerveen, 8, 25.vi.2004, ca 300 exx in de schemering in bloemrijke weide; Nijeveen, Kuijersbosch, 2.vii.2001, 3 exx, 10.vii.2003; Westerbork, Zuidveld, 15.vii.1993, 4 exx gesleept, KH – **OV:** Hasselt, Stadsgaten, 28.vi.25.vii.1994; 13.vi.1998; 23.vi.2001, 3 exx, KH; Mosbeek, 17.vii.1998, BvA – **GE:** Wezep, 16.vi.2004, KH – **NB:** Drunen, 19, 25.vi.2003, 19 exx, LD.

De soorten van het geslacht *Syncopacma* kunnen gemakkelijk worden verward. In sommige gevallen is een zekere determinatie alleen te verkrijgen door middel van onderzoek van de genitaliën. Van de vijf in Nederland gevonden soorten is *S. larseniella* de gewoonste. Deze komt verspreid, maar lokaal, voor, maar de meeste vindplaatsen bevinden zich in het zuidoosten (Kuchlein & Donner 1993). In vochtige gebieden kan de soort vaak met enkele exemplaren gesleept worden, maar waar veel rolklaver groeit kan de vlinder soms heel algemeen zijn en overdag in aantal uit de voedselplant gesleept worden (JCK). Het massale voorkomen zoals in het Bargerveen in 2004 is toch wel een uitzondering. De vlinder kwam er weinig op licht. De rups leeft op gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) en moerasrolklaver (*L. pedunculatus*). Nieuw voor Drenthe.

Anarsia spartiella (Schränk, 1802) **01**

FR: Haulerwijk, Blauwe Bos, 1.vii.2000, JZ.

Deze soort komt voornamelijk voor in de zuidelijke helft van ons land, met een melding uit Drenthe (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft tussen samengesponnen scheuten van brem (*Cytisus scoparius*), verfbrem (*Genista tinctoria*) en gaspeldoorn (*Ulex europaeus*) (Bland *et al.* 2002). Nieuw voor Friesland.

Dichomeris alacella (Zeller, 1839)

LI: Wrakelberg, 29.vii en 3.viii.2004, in totaal 4 exx, in malaiseval, AS.

Dit is een zeer opmerkelijke vondst: *Dichomeris alacella* leek uit ons land verdwenen. Hij was in Nederland bekend van een tiental vindplaatsen beneden de lijn Haarlem–Apeldoorn. De meeste hiervan dateren uit de 19e eeuw en sinds 1953 was *D. alacella* niet meer in ons land waargenomen (Kuchlein & Donner 1993). Ook in Engeland is de soort schaarser geworden (Bland *et al.* 2002). De rups leeft van korstmossen die op bomen groeien. Deze waren sterk achteruit gegaan door de luchtverontreiniging en dit heeft waarschijnlijk zijn weerslag gehad op de populaties van deze soort. Inmiddels nemen korstmossen door de afname van de luchtvervuiling weer toe (Natuurcompendium 2004) en misschien is het terugvinden van *D. alacella* daar weer een gevolg van.

Brachmia inornatella (Douglas, 1850) **88, 96**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 9.vi.2004, GT – **DR:** Nijeveen, Kuijersbosch, 17.vi.2002, 2 exx op licht, KH; Zwartemeer, Bargerveen, 26.vi.2004, GT.

De soort was nog maar van enkele vindplaatsen bekend uit het oosten en het vasteland van Friesland (**96**). Nieuw voor Groningen en Drenthe.

Pexicopia malvella (Hübner, 1805) **92, 97**

ZH: Goudswaard, Korendijksche Slikken, 18.viii.2000, 2 exx, PR. Deze soort blijft uitgesproken zeldzaam in ons land. Ook nu weer een vondst uit het zuidwesten. Behalve de eerste vondst uit Diemen (NH) en later nog een exemplaar uit Vierlingsbeek (LI) zijn alle vondsten van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden (**92, 97**).

Platyedra subcinerea (Haworth, 1828) **88, 93, 95, 96, 97, 99, 01**

NB: Luyksgestel, 6, 27.iii.1999, FG.

Zie voor de recente verspreiding **01**.

Tortricidae – bladrollers

Phtheochroa inopiana (Haworth, 1811)

GE: Drempt, 12.v.20.vii.2001, CN.

De vindplaatsen van deze bladroller zijn beperkt tot het zuiden en westen van ons land; in de (noord)oostelijke provincies ontbrak hij tot nu toe geheel. De rups leeft volgens Razowski (2001) in de wortels van wilde averuit (*Artemisia campestris*) en koninginnenkruid (*Eupatorium cannabinum*), volgens de Engelse literatuur (Bradley *et al.* 1973) ook van heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*). Nieuw voor Gelderland.

Phalonidia manniana (Fischer von Röslerstamm, 1839) **99**

DR: Nijeveen, Kuijersbosch, 2.vii.2001, 17.vi.2002, 2 exx, KH – **OV:** Lettele, 12.vi.1999, KH – **GE:** Drempt, 29.vii.1996; Hengelo, 25.vii.1994; Hoog-Keppel, 1.vii.1997, CN; Zelhém, Yzevoorde, 221.1-443.3, 17.vi.2002, JZ.

Hoewel de soort in grote delen van ons land voorkomt, was hij nog niet eerder vermeld van de Achterhoek.

Gynnidomorpha alismana (Ragonot, 1883)

OV: Rouveen, Veerslootslanden, 6.ix.1999, 2 exx; Tweekelo, 't Stroot, 11-19.vii.1982, 3 exx, KH; Zuidloo, 26.vii.2002, 17.v.7.vi.2004, HG. Hoewel *Gynnidomorpha alismana* van vrij veel vindplaatsen in ons land bekend is, is hij in het oosten nog weinig aange-

troffen (Kuchlein & Donner 1993). Uit Overijssel zijn meer meldingen dan tot nu toe gepubliceerd zijn. De rups leeft, soms met meerdere tegelijk, in de bloemstengel van grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*) en mogelijk ook op andere *Alisma*-soorten (Bradley *et al.* 1973). De vlinders vliegen overdag vaak rond de bloemen.

***Agapeta hamana* (Linnaeus, 1758) 99, 01**

DR: Bargerveen, 25.vi.2004, FG, KH; Borger, Boswachterij, 30.vii.2004, 2 exx; Havelte, 5.viii.2004, 2 exx, GT.

Nu het voorkomen van *Agapeta hamana* ook voor Drenthe is vastgesteld, is de soort uit alle provincies van Nederland bekend. Nieuw voor Drenthe.

***Cochylis atricapitana* (Stephens, 1852) 85, 01**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 17.v.2004; Lauwersoog, Marneweg, 21.vii.2004, GT.

Nog niet eerder op het vasteland van Groningen gevonden.

***Acleris cristana* (Denis & Schiffermüller, 1775) 92, 94, 97**

ZH: Rotterdam-Lombardijen, 24.xii.2002, op verlichte winkelruit, JL – **LI:** Posterholt, 10.viii.1997, MS.

Blijkens bovenvermelde waarnemingen kan deze vlinder, die in 1991 voor het eerst in ons land is gezien, zich hier handhaven, al is het aantal vangsten nog zeer beperkt. De eerstgenoemde vindplaats is een aanvulling voor het reeds bekende areaal, de tweede is een verrassing uit een heel andere hoek van het land. Nieuw voor Limburg.

***Acleris shepherdana* (Stephens, 1852)**

DR: Nijeveen, Kuijersbosch, 15.viii.2001, 2 exx, KH – **OV:** Hasselt, 9.viii.1994, KH – **ZH:** Melissant, 28.vi.1986, 22.vii.1989; Ouddorp, 31.vii.1995, KH – **ZE:** Axel, 13.viii.1967, KH.

Lokaal in de noordelijke provincies. De oude vondsten in het zuidwesten zijn blijkbaar aan de aandacht ontsnapt, waarschijnlijk door verwisseling met *Acleris aspersana*. Nieuw voor Drenthe en Zeeland.

***Lozotaeniodes formosana* (Frölich, 1830) 86, 93, 95, 96**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi, 21.vii.2004, GT.

In de duinen van het vasteland vaak een gewone soort. De laatste jaren komen er ook meer meldingen uit het binnenland. Nieuw voor Groningen.

***Endothenia gentianaean* (Hübner, 1799) 00, 01**

LI: Echt, Koningsbosch, 8 en 22.iii en 12.iv.2002, e.l. 3 exx; Eys, 13.viii.2002, FG – **ZH:** Westland, JSS.

In de winter van 2001-2002 werden vruchten van grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*) verzameld in een bosrijke afgraving te Koningsbosch. Deze afgraving is dezelfde locatie vanwaar *Eulamprotes immaculatella* (Douglas, 1850) als nieuw voor de Nederlandse fauna is gemeld (Groenen 2002). Na overwintering in een onverwarmde ruimte kwamen in maart en april 2002 in totaal drie exemplaren van *Endothenia gentianaean* uit de kaardenbollen te voorschijn. Het exemplaar van Eys is in de middag gesleept uit de vegetatie in de omgeving van de spoorbaan. Scheffers (2005) meldde de vondst van rupsen op grote kaardenbol uit het westen van ons land, een heel bijzondere waarneming. Nieuw voor Zuid-Holland.

***Endothenia oblongana* (Haworth, 1811) 97, 00**

ZE: Zonnemaire, 14.vi.2003, JV.

Het begint er steeds meer op te lijken dat *Endothenia oblongana* beperkt is tot het duindistrict en hier de soort *E. margi-nana* (Haworth, 1811) vervangt; de laatste wordt vooral gevonden in het binnenland van in het midden en zuiden van ons land.

***Endothenia nigricostana* (Haworth, 1811) 82, 84**

OV: Losser, De Duivelshof, 23.vi.2001, JW.

De verspreiding van deze soort over Nederland is niet helemaal duidelijk: er zijn nogal wat vindplaatsen in Zuid-Limburg, rond Eindhoven, Den Bosch en Nijmegen, in het Gooi en het duingebied rond Bloemendaal, met nog enkele verspreide waarnemingen in Zuid-Holland en Gelderland. De rups leeft in de bloem, stengel en wortel van bosandoorn, misschien ook van moerasandoorn (*S. palustris*). Nieuw voor Overijssel.

***Endothenia pullana* (Haworth, 1811)**

DR: Bargerveen, 8.vi.2004, ♂ en ♀ op licht, KH.

De vlinder is uit ons land bekend van een vijftiental vindplaatsen, waarvan de verdeling enige gelijkenis vertoont met die van *Endothenia nigricostana* (Haworth, 1811). Uit het noordoosten was de soort helemaal niet bekend. De rups leeft in de stengel en wortelstok van moerasandoorn. Nieuw voor Drenthe.

***Celypha rufana* (Scopoli, 1763) 03**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 1.vi.2004; Lauwersoog, Marneweg, 9, 24.viii, 10.ix.2004, 6 exx, GT – **FR:** Elsloo, Schapedobbe, 4.ix.2004, GT – **DR:** Zwartemeer, Bargerveen, 26-27.vi.2004, GT.

Na de eerste vermelding voor de provincie Groningen (03) blijkt de soort daar weer en vervolgens ook op andere plaatsen in het noorden te zijn gevonden.

***Celypha cespitana* (Hübner, 1817)**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi.2004, GT – **DR:** Bargerveen, 26.vi.2004, LD.

Celypha cespitana is in de duinen van het vasteland en de Waddeneilanden en verder op de zandgronden vaak een gewone soort. In het noordoosten van het land is hij tot dusver nauwelijks gevonden (Kuchlein & Donner 1993). Van het vasteland van Groningen was de soort nog niet vastgesteld. Nieuw voor Drenthe.

***Ancylis uncella* (Denis & Schiffermüller, 1775) 94**

DR: Fochteloo, Fochtelooërveen, 15.v.2004, 2 exx, GT, det. JHK.

Nog weinig in de noordelijke provincies gevonden.

***Ancylis laetana* (Fabricius, 1775) 84, 94**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 1.vi.2004, GT – **DR:** Bargerveen, 8.vi.2004, KH.

Na de vondst uit het noordwestelijk duingebied (94) nu ook een uit het hoge noorden. Nieuw voor Groningen.

***Ancylis obtusana* (Haworth, 1811)**

FR: Oldeberkoop, Stuttebosch, 5.vi.2004, GT – **DR:** Bargerveen, 9.vi.2000, BvA, 8.vi.2004, KH; Drijber, 14, 16.vi.1974, KH; Mantinge, 16.vi.1971, KH – **OV:** Wanneperveen, Belterwilde, 12.vi.1995, KH.

De soort is niet algemeen en komt verspreid in het midden en zuiden van ons land voor, wordt lokaal in de duinen gezien, maar weinig in de noordelijke provincies. Het is tot nog toe onopgemerkt gebleven dat er toch diverse vindplaatsen in Drenthe zijn. Nieuw voor Drenthe.

Ancylis tineana (Hübner, 1799) **82, 85**

DR: Bargerveen, 26.vi.2004, LD.

Deze vlinder is van betrekkelijk weinig vindplaatsen bekend en meestal wordt er maar een enkel exemplaar gevangen. Als voedselplant van de rups worden onder andere opgegeven meidoorn (*Crataegus* sp.), sleedoorn, berk (*Betula* sp.), appel (*Malus* sp.), peer (*Pyrus* sp.) en ratelpopulier (*Populus tremula*) (Razowski 2001). Nieuw voor Drenthe.

Thiodia citrana (Hübner, 1799) **99**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi.2004, 2 exx, GT – **DR:** Bargerveen, Meerstalblok, 26.vi.2004, op licht, RV; boerderij SBB, 4 exx geslept, FG.

De meeste vindplaatsen van *Thiodia citrana* liggen in de zuidelijke helft van ons land en aan de kust. Uit het noordoosten was hij nog niet eerder gemeld. Nieuw voor Groningen en Drenthe.

Epinotia sordidana (Hübner, 1824)

GR: Lauwersoog, Marneweg, 17.ix.2004, GT.

In het algemeen door heel Nederland een gewone soort. Nog vrijwel niet uit Groningen gemeld.

Epinotia ramella (Linnaeus, 1758)

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 17.viii.2004; Lauwersoog, Marneweg, 9.viii, 10.ix.2004, GT.

Het is opvallend dat deze vaak gewone soort nog niet eerder uit deze provincie is vermeld. Nieuw voor Groningen.

Epinotia nigricana (Herrich-Schäffer, 1851)

GE: Twello, 26.vi.1994, 20.vi.2000, JW.

Een zeldzame soort, die nog niet eerder in de jaarlijsten vermeld is. Een tiental vindplaatsen loopt als een band door het midden van ons land, van Nijmegen naar Bloemendaal, met als zuidwestelijke uitschieter Bergen op Zoom (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft in de knoppen en jonge scheuten van zilverspar (*Abies alba*).

Epinotia subsequana (Haworth, 1811) **03**

OV: Dalfsen, De Horte, 4.v.2003, den Berg, 5.v.2004, AG.

Vooraf bekend uit Limburg, de Veluwe en het Gooi. Dit is de tiende vindplaats. De rups leeft op spar (*Picea* sp.) en zilverspar. Nieuw voor Overijssel.

Eucosma obumbratana (Lienig & Zeller, 1846)

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 16.vi.2004, GT.

Buiten Groningen tamelijk verspreid, maar nergens gewoon. Nieuw voor Groningen.

Eucosma campoliliana (Denis & Schiffermüller, 1775)

GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi, 29.vii.2004, GT; Vriescheloë, Vriescheloë bos, 20.v.2000, Vlinderwerkgroep Stad & Ommelaand – **FR:** Beetsterzwaag, 4.vi.2004, GT – **DR:** Bargerveen, Zwartemeer, 26, 27.vi.2004, GT, KH – **OV:** Hasselt, Stadsgaten, 28.vi.1994, KH.

De vlinder, die elders vrij gewoon is, is nog weinig gevonden in de noordelijke provincies. Nieuw voor Groningen en Drenthe.

Gypsonoma oppressana (Treitschke, 1835) **01**

FR: Drachten, De Knobben, 4.vii.2004, 2 exx, GT, det. JHK; Hemrik, 7.vi.2003, JS.

Na de uitbreiding in het zuidwesten (**01**) breidt deze soort zich nu ook in het noorden uit. Nieuw voor Friesland.

Notocelia cynosbatella (Linnaeus, 1758)

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 17, 31.v, 1.vi.2004, 4 exx, GT.

Verspreid voorkomend door het gehele land en op veel plaatsen gewoon (Kuchlein & Donner 1993). Alleen de provincie Groningen ontbrak nog aan de rij. Nieuw voor Groningen.

Notocelia trimaculana (Haworth, 1811)

NH: Den Helder, Donkere duinen, 6.vi.2003, KK, det. JCK.

Gravitarmata margarotana (Heinemann, 1863) **95**

NB: Eersel, Boswachterij De Kempen, 1.v.2000, 4 exx, 24.iv.2002, FG.

Dit is de tweede vindplaats van deze in 1995 door Groenen (1996) in Nederland ontdekte bladroller, een vindplaats die overigens zeer dicht bij de eerste ligt. De rups leeft op den (*Pinus* sp.), zilverspar (*Abies* sp.) en spar (*Picea* sp.).

Cydia nigricana (Fabricius, 1794) **97**

DR: Bargerveen, 25. en 26.vi.2004, in totaal 7 exx, FG, JW, KH, MK.

Tamelijk verspreid over het hele land, maar nog weinig uit de noordoostelijke provincies. Nieuw voor Drenthe.

Grapholita gemmiferana Treitschke, 1835 **86, 92**

LI: Vlodingen-Station, 26.v.2002, AS.

Deze vangst betekent een kleine uitbreiding van het tot nu toe bekende Zuid-Limburgse areaal.

Grapholita tenebrosana Duponchel, 1843 **97, 99, 01**

FR: Harkema, Spitkeet, 28.vi.2004, GT; Haulerwijk, Blauwe bos, 30.vi-2.vii.2000, excursie Snellen/Ter Haar; Zwarte meer, 26.vi.2004, LD – **DR:** Bargerveen, 26.vi.2004, LD.

Nog niet eerder van het vasteland van Friesland vermeld.

Cydia conicolana (Heylaerts, 1874)

FR: Elsloo, Schapedobbe, 19, 25.v.2004, GT.

Cydia amplana (Hübner, 1800) **88, 96, 97, 99, 03**

GR: Lauwersoog, 4, 9.viii.2004, op licht, GT, det. FG.

Het hoofdvliegebied van deze in 1990 in ons land ontdekte bladroller blijft tot nu toe het duingebied rond Bergen (NH) en bij Ouddorp, maar het areaal breidt zich wel uit en de laatste jaren komen er meldingen uit het binnenland. Nieuw voor Groningen.

Pammene aurana (Fabricius, 1775) **99**

ZE: Clinge, 28, 31.vii, 5, 10.viii.2001, 8 exx, LN & JB; Hulst, 20.vii.2003, 74 exx, LN; Hulst, Galgenwater, 29.vii.2003, LN; Hulst, Linie, 26.vii.2001, 2 exx, JB & ET; Hulst, Zoetevaart, 10, 18.vii.2001, 6, 12, 13, 15, 16, 20, 23.vii.2002, 7, 12, 18, 19, 24, 31.vii.2003, 62 exx, LN, JB & ET; Sint Jansteen, Zoetevaart, 10, 18.vii.2001, 4 exx, JB; Terneuzen, Hoek, 29.vii.2003, 2 exx, Insektenwerkgroep de Steltkluut. De vlinders zijn vaak overdag te vinden op de bloemen van gewone berenklaauw (*Heracleum sphondylium*). Nieuw voor Zeeland.

Pammene fasciana (Linnaeus, 1761)

GR: Stadskanaal-Oost, 17.vi.2000, GW.

Pammene fasciana is vooral bekend van de zandgronden in de zuidelijke helft van ons land (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Groningen.

Pammene albuginana (Guenée, 1845) **82, 85, 00**

GR: Agodorp, 15.vi.2001, zomerbijeenkomst NEV.

Deze schaarse vlinder wordt vooral in het midden en zuiden van Nederland gevangen. Er waren wel enkele vindplaatsen uit Friesland bekend, echter nog niet uit Groningen. Nieuw voor Groningen.

Pammene aurita Razowski, 1991 **82, 84, 86, 99**

GR: Stadskanaal-Oost, 17.vi.2000, op licht, GW – **OV:** Dalfsen, 4.viii.2002, 7 en 8.viii.2003, AG.

Een soort die de laatste tijd duidelijk algemener wordt. Nieuw voor Groningen.

Pammene germmana (Hübner, 1799) **86, 92, 96, 97, 01, 03**

FR: Bakkeveen, Allardsoog, 7.vi.2004; Elsloo, Schapedobbe, 8.vi.2004; Oldeberkoop, Stuttebosch, 5.vi.2004, 2 exx, GT – **GE:** Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 23.v.2000; Drempt, 28.vi.2001, CN. Geleidelijk aan komen er meer vindplaatsen van deze voor het eerst in 1986 in ons land gevonden bladroller, waarvan de voedselplant in Nederland nog niet bekend is. In de Europese literatuur zijn er tegenstrijdige berichten over hetzij pruim (*Prunus domestica*) of eik (*Quercus*) en meidoorn (*Crataegus*) als voedselplant (zie onder andere Razowski 2003).

Strophedra weirana (Douglas, 1850) **96, 99**

FR: Elsloo, Schapedobbe, 22.vi.2004, GT.

Dit is de tweede vermelding uit Friesland van een soort die in de noordelijke provincies schaarser is (of lijkt?) dan elders in Nederland.

Dichrorampha plumbana (Scopoli, 1763) **86**

FR: Opeinde, Nijtap, 16.v.2004, 2 exx, GT, det. JHK.

Dichrorampha acuminatana (Lienig & Zeller, 1846)

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 31.v.2004, GT.

Hoewel er vrij veel vindplaatsen bekend zijn van *Dichrorampha acuminatana* is hij in het noorden en langs de oostgrens nog nauwelijks gevonden (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Groningen.

Dichrorampha flavidorsana Knaggs, 1867 **85, 96**

NH: Den Helder, 21.vii.2000, KK; Zaandijk, 21.viii.2001, JSH.

Uit Noord-Holland boven het IJ nog niet eerder gemeld.

Dichrorampha obscuratana (Wolff, 1955)

DR: Bargerveen, 8.vi.2004, ♂ op licht, KH – **OV:** Zuidloo, 19.vi.2003, ♀, HG – **GE:** Nunspeet, De Vennen, 20.vi.2000; Wezep, 4.vii.2001 en 19.vi.2003, KH.

Ontbrak tot nu toe in het noorden van ons land. Nieuw voor Drenthe.

Dichrorampha agilana (Tengström, 1848)

GR: Marum, Trimunt, 28.vi.2004, GT.

Vooraf een vlinder van het zuidelijke en oostelijke deel van ons land. Over het algemeen lokaal voorkomend, maar het lijkt er op dat de soort de laatste tijd wat algemener wordt. Nieuw voor Groningen.

Choreutidae

Prochoreutes myllerana (Fabricius, 1794)

GR: Selligen, 16.vi.2001, JW – **DR:** Bargerveen, 26.vi.2004, gesleept in een ruderaal terreintje, KH, MK – **GE:** Tongerense Heide, 28.v. en 7.vi.2004, op een stukje grazige wegberm midden in de hei talrijk, KH.

Vrijwel onbekend op het vasteland van de noordelijke provincies. Nieuw voor Groningen en Drenthe.

Choreutes pariana (Clerck, 1759)

DR: Bargerveen, 25.vi.2004, JW.

Opnieuw een soort die tot nu toe nauwelijks in de noord-oostelijke provincies gevangen was. Nieuw voor Drenthe.

Epermeniidae

Epermenia chaerophyllella (Goeze, 1783) **82, 86, 94, 99**

DR: Bargerveen, 25.vi.2004, 10 rupsen op berenklaauw (*Heracleum sphondylium*), JW – **OV:** Zuidloo, 11.ix.2004, HG.

Volgens het recente verspreidingskaartje (**99**) blijkt de soort van de meeste provincies te zijn vermeld. Nieuw voor Drenthe en Overijssel.

Epermenia falciformis (Haworth, 1828) **94, 95, 01**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 1.vi.2004, GT – **FR:** Elsloo, Schapedobbe, 19.v.2004, GT – **OV:** Dalfsen, 7.viii.2003, AG.

Na in 2000 te zijn vastgesteld voor Friesland (**01**) is de soort nu ook in Groningen gevonden. Nieuw voor Groningen.

Pterophoridae – vedermotten

Platyptilia isodactylus (Zeller, 1852) **82, 86**

FR: Beetsterzwaag, A7, 4.vii.2004, 30 rupsen in de samengesponnen toppen en/of in de stengels van jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea*), vanaf 15.vii.2004 10 exx e.l., GT – **OV:** Dalfsen, 31.v.2003, op licht, AG; Wanneperveen, De Wieden, 11.vi.1996, KH.

Deze vedermot is lange tijd behoorlijk zeldzaam geweest, maar wordt de laatste tijd iets vaker gemeld. Vaak wordt als voedselplant alleen waterkruiskruid (*Senecio aquaticus*) genoemd, maar jacobskruiskruid is al eerder als waardplant vastgesteld (**86**, Gielis 1996). De provincie Overijssel was in dit verband in de jaarlijsten nog niet genoemd.

Amblyptilia acanthadactyla (Hübner, 1813) **86, 93, 94, 01, 03**

FR: Bakkeveen, Allardsoog, 1.ix.2004; Beetsterzwaag, Commissieweg, 22.vi.2004; Beetsterzwaag, Gealeane, 28.ix.2004, GT; Drachten, Klokhuislaan, 18.viii.2004, 2 exx; Drachten, De Sanding, 20.viii.2004; Drachten, De Twee Gebroeders, 22.vi, 6.vii, 7, 8, 15, 22, 26.viii.2004, 10 exx; Sint Johannesga, Oosterschar, 14.viii.2004, excursie Vlinderwerkgroep Friesland.

Van deze soort komen steeds meer meldingen binnen. Blijkbaar is de vlinder op dit moment ook in Friesland geregeld te vinden.

Stenoptilia zophodactylus (Duponchel, 1840) **85**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi, 24.viii, 10.ix.2004, GT.

Vooraf bekend van de zuidelijke kuststrook en uit Zuid-Limburg. Op het vasteland nog niet ten noorden van Castricum gevonden, van de Waddeneilanden alleen van Schiermonnikoog gemeld. Nieuw voor Groningen.

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis & Schiffermüller, 1775)

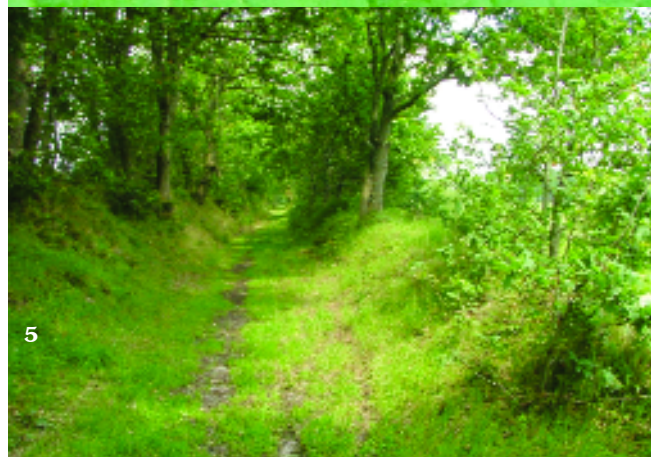
NH: Spaarndam, 26.vii.2001, PZ.

Oxyptilus parvidactyla (Haworth, 1811) (figuren 4-7)

FR: Oostermeer, 28.vi.2004, 2 exx, gesleept uit houtwal met veel muizenoor (*Hieracium pilosella*), GT, det. CG – **ZH:** Voornes duin, 16.vii.2002, 3 exx, PR, det. CG.

Oxyptilus parvidactyla is in de 19e eeuw, tussen 1865 en

1882, op diverse plaatsen gevangen in het Gooi en verder bij Breda, Oosterbeek en Arnhem (Kuchlein & Gielis 1982). In de daaropvolgende eeuw is hij alleen verzameld te Hollandsche Rading in 1940 en Maastricht in 1968. Later is er door Gielis intensief gezocht op plaatsen waar muizenoor in aantal voorkwam, maar steeds zonder resultaat. Zeer verrassend is daarom de vondst uit Friesland, ver buiten het oorspronkelijke areaal. Nieuw voor Friesland en Zuid-Holland.

Figuren 4-6. *Oxyptilus parvidactyla*, **4** vrouwtje in biotoop, **5** de houtwal en **6** de vegetatie van muizenoor (*Hieracium pilosella*) waar deze vloog. Foto's: G. Tuinstra

Oxyptilus parvidactyla, **4** female in her habitat, **5** the wooded bank and **6** the vegetation of *Hieracium pilosella* where the moth was flying.

Figuur 7. *Oxyptilus parvidactyla*, vrouwtje, Oostermeer. Foto: E.J. van Nieukerken

Oxyptilus parvidactyla, female, Oostermeer, Friesland.

***Oxyptilus chrysoactyla* (Denis & Schiffermüller, 1775) 99, 03**

FR: Bakkeveen, Allardsoog, 7.vi.2004, 20 exx, excursie Vlinderwerkgroep Friesland; Elsloo, Muldersweg, 10.vii.2004, 70 exx; Elsloo, Schapedobbe, 10.vii.2004; Langedijke, 25.v.2004, 30 exx, GT – **DR:** Havelte, 5.viii.2004, 25 exx, GT.

Het hoofdverspreidingsgebied van deze vedermot ligt in Zuid-Limburg, met hier en daar vindplaatsen in Noord-Brabant en Gelderland en een enkele vermelding uit Drenthe en Friesland. In de laatste provincies komen daar nu diverse vindplaatsen bij, met opvallend grote aantallen per locatie.

***Buckleria paludum* (Zeller, 1839) 92, 96, 01**

FR: Elsoo, Schapedobbe, 11.viii.2004, 2 exx, GT, det. CG – **DR:** Bargerveen, 25.vi.2004, CG.

Heel weinig in de noordelijke provincies. Dit is de derde opgave voor Friesland en de tweede voor Drenthe.

***Hellinsia lienigianus* (Zeller, 1852)**

NH: Schoorl, duingebied, 15.vi.2003, 5 exx, KK, det. CG.

Hellinsia lienigianus komt hoofdzakelijk voor in de zuidelijke helft van het land (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft tussen samengesponnen bladeren van bijvoet (*Artemisia vulgaris*) en gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*). Ook worden wilde averuit (*Artemisia campestris*), wormkruid (*Tanacetum* sp.) en nachtschade (*Solanum* sp.) als voedselplant genoemd (Gielis 1996).

***Adaina microdactyla* (Hübner, 1813)**

GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 1.vi, 17.viii.2004; Lauwersoog, Marneweg, 30.vi.2004, GT.

Kuchlein & Donner (1993) vermelden het voorkomen van *Adaina microdactyla* in alle provincies, met uitzondering van Groningen. Nieuw voor Groningen.

Pyralidae – snuitmotten

***Aphomia zelleri* Joannis, 1932 84, 85, 99, 03**

GR: Lauwersoog, 1, 30.vi.2004, GT.

Niet eerder bekend van het vasteland van Groningen.

***Achroia grisella* (Fabricius, 1794) 86**

GR: Lauwersoog, Marneweg, 10.ix.2004, GT – **DR:** Bargerveen, 19.viii.2002, ♀ op licht, KH – **OV:** Ommen, 5.ix-30.x.2004, vele exx

gekweekt uit honingraten, AG, KH.
Vrijwel zeker wordt de vlinder overal gevonden waar bijen worden gehouden. Nieuw voor Groningen en Overijssel.

Endotricha flammealis (Denis & Schiffermüller, 1775)
GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 4.viii.2004; Lauwersoog, Marneweg, 29.vii.2004, GT.

Cryptoblabes bistriga (Haworth, 1811) **86, 97**
GR: Lauwersoog, 17.v, 1.vi.2004, GT.

Salebriopsis albicilla (Herrich-Schäffer, 1849) **84, 85, 92, 03**
ZH: Lexmond, 21.vi.2000, CG.
Dit is de derde vindplaats uit het westen van ons land. Nieuw voor Zuid-Holland.

Dioryctria simplicella Heinemann, 1863
FR: Bakkeveen, It Mandefjild, 1.vii.2000, GT; Heide van Allardseach, 30.vi-2.vii.2000, excursie Snellen/Ter Haar.
Nieuw voor het vasteland van Friesland.

Dioryctria sylvestrella (Ratzeburg, 1840)
FR: Beetsterzwaag, Poostweg, 10.vii.2000, GT.
Dioryctria sylvestrella is van veel vindplaatsen op de zandgronden in de zuidelijke helft van ons land bekend, maar is in het noorden nauwelijks gevonden (Kuchlein & Donner 1993). Nieuw voor Friesland.

Phycitodes binaevella (Hübner, 1813) **01**
GR: Lauwersoog, Marneweg, 29.vii, 4.viii.2004, GT.
Een soort die vooral gevonden wordt aan de kust. Nieuw voor Groningen.

Anerastia lotella (Hübner, 1813)
GR: Lauwersoog, Marneweg, 30.vi.2004, GT.

Dipleurina lacustrata (Panzer, 1804)
DR: Bargerveen, 27.vi.2004; Nijeveen, Kuijersbosch, 10.vii.2003, KH – **OV:** Hasselt, Stadsgaten, 24.vi.1998; Weerribben, 4.vii.1997; De Wieden, 17.vii.1996, KH – **NB:** Heusden, 16.vi, 30.vii.2004, LD.
Deze vlinder neemt de laatste tijd weer in aantal toe, maar is nog betrekkelijk weinig gevonden in de noordelijke provincies. Nieuw voor Drenthe.

Crambidae
Calamotropha paludella (Hübner, 1824)
GR: Lauwersoog, Marneweg, 9.viii, 4.viii.2004, GT – **OV:** Rouveen, Veerslootslanden, 19.vi.2000; Wanneperveen, De Wieden, 20.vi-ii.1996, 17.vii.1997, KH.

Crambus pratella (Linnaeus, 1758)
GR: Lauwersoog, 31.v, 30.vi.2004, GT.

Catoptria lythargyrella (Hübner, 1796)
FR: Elslloo, Schapedobbe, 6.viii.2004, 2 exx, GT, det. LB.
Catoptria lythargyrella behoort in het algemeen tot een van de meer lokale Crambinae-soorten.

Pediasia aridella (Thunberg, 1788) **82, 84**
GR: Lauwersoog, Marneweg, 21.vii, 4.viii.2004, GT.
Nog niet eerder van het vasteland van Groningen vermeld.

Pyrausta purpuralis (Linnaeus, 1758) **82**
GR: Lauwersoog, Lauwersoogbos, 17.viii.2004, GT.
Nieuw voor Groningen.

Pyrausta despicata (Scopoli, 1763)
DR: Bargerveen, 6.viii.2003, 2 exx, KH, 25, 26.vi.2004, veel waarnemingen, excursie Snellen/Ter Haar – **OV:** Rouveen, Veerslootslanden, 11.vii.1996, 3 exx op licht, KH – **GE:** Wezep, 26.ix.2001, KH.
Deze vlinder komt verspreid over het hele land voor, maar is toch voornamelijk een kustsoort. Verder zijn er nogal wat vindplaatsen in het Gooi, op de Veluwe en in Noord-Brabant en Zuid-Limburg. Hij is heel weinig bekend uit het noordoosten: er was slechts een vindplaats op de grens van Groningen en Drenthe (Kuchlein & Donner 1993). Mogelijk preferereert de soort in de noordelijke provincies vochtige gebieden. Nieuw voor Groningen.

Uresiphita gilvata (Fabricius, 1794)
LI: Steijl, 2.viii.2000, CO.
Zie De Vos (2003) voor details over de vondst van deze zeldzame trekvlinder.

Nascia ciliialis (Hübner, 1796) **84, 94**
NB: Biesbosch, Jannezand, 27.viii.2003, AC; Heusden, Bergse Maas, 17, 19.v, 16, 17.vi.2004, 24 exx, LD.
In 2004 niet minder dan 24 exemplaren van deze zeldzame soort die tot nu toe slechts van zes vindplaatsen bekend was. De status van deze vlinder in ons land is onduidelijk. Overwogen werd of het misschien een trekvlinder zou zijn. Het is daarom vreemd dat er ineens, maar slechts op één enkele vindplaats, zoveel exemplaren tegelijkertijd worden gevangen. In Engeland is het een schaarse soort, die lokaal in moerasgebieden algemeen kan zijn. De rups leeft er op oeverzegge (*Carex riparia*) (Kimber 1999-2003). Dit laatste komt overeen met de Nederlandse situatie.

Algedonia terrealis (Treitschke, 1829) **82, 96, 99**
GE: Opheusden, 29.v, 5, 18 en 19.vi, 9 en 17.vii.2002, DG.
Algedonia terrealis is maar van zeven vindplaatsen in ons land bekend en wel uit Midden- en Zuidoost-Nederland. De hier vermelde vangst sluit aan bij het bekende vlieggebied rond Wageningen.

Agrotera nemoralis (Scopoli, 1763)
NB: Bergen op Zoom, 28.vi.2003; Drunen, 12.vii.2003, LD.
Van deze soort is een redelijk aantal vindplaatsen uit Noord-Brabant en Limburg bekend, maar het blijft toch een weinig gevangen dier.

Dankwoord

We danken de inzenders, leden van de sectie 'Snellen', inzenders van de Werkgroep Vlinderfaunistiek en Alexander Deelman van harte voor het leveren van gegevens. We zijn veel dank verschuldigd aan Willem Ellis voor het gereedmaken van de vele gegevens in de databank van de Werkgroep Vlinderfaunistiek en voor het altijd weer klaarstaan om ons op korte termijn te helpen. We danken Jan Scheffers voor de dia van *Borkausenia nefrax* en Gerrit Tuinstra voor het beschikbaar stellen van de foto's van *Oxyptilus parvidactyla*. Cees Gielis en Hugo van der Wolf willen we bedanken voor de op ons verzoek verrichte determinaties van vedermotten en kokermotten.

- Bengtsson BA 1984. The Scythrididae (Lepidoptera) of Northern Europe. *Fauna Entomologica Scandinavica*, 13. Brill.
- Bengtsson BÅ 1997. Scythrididae. *Microlepidoptera of Europe*, 2. Apollo Books.
- Bentink GA 1959. Bijzondere Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. *Entomologische Berichten* 19: 195.
- Bentink GA 1932. In: Verslag van de zes-en-tachtigste zomervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereniging, gehouden te Valkenburg (L.), op zaterdag 6 juni 1931, des morgens te 11 uur. *Tijdschrift voor Entomologie* 74: lxxiii.
- Bland KP, Corley MFV, Emmet AM, Heckford RJ, Huemer P, Langmaid JR, Palmer SM, Parsons MS, Pitkin LM, Rutten T, Sattler K, Simpson ANB & Sterling PH 2002. Gelechiidae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*, 4 (2). (Emmet AM & Langmaid JR eds): 224-254. Harley Books.
- Bradley JD, Tremewan WG & Smith A 1973. British tortricoid moths, 2. Cochylidae and Tortricidae: Tortricinae. The Ray Society.
- Cuppen JGM & Drost B 2005. Entomofauna van Texel: Verslag van de 159e zomerbijeenkomst te Den Hoorn. *Entomologische Berichten* 65: 70-89.
- De Prins W 2005. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. Vlaamse Vereniging voor Entomologie, <http://webhost.ua.ac.be/vve/Chechklists/Lepidoptera/LepMain.htm> [bezocht op 6.ii.2006].
- Deelman ALA 2005. Inventarisatie van de bladmineerfauna op loofhoutgewassen in de regio Den Haag in november 2004 (Lepidoptera, Diptera: Agromyzidae, Coleoptera, Hymenoptera: Tenthredinidae). Mededelingen van de Haagse Insektenwerkgroep 2: 1-27.
- Ellis WN & Zwier JHH 2004. Een nieuwe mineerder in Nederland: *Lyonetia prunifoliella* (Lepidoptera: Lyonetiidae). *Entomologische Berichten* 64: 18-20.
- Elsner GP, Huemer P & Tokár Z 1999. Die Palpenmotten Mitteleuropas (Lepidoptera, Gelechiidae). Slamka.
- Emmet AM, Langmaid JR, Bland KP, Corley MFV & Razowski J 1996. Coleophoridae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*, 3. Yponomeutidae - Elachistidae. (Emmet AM ed): 126-338. Harley Books.
- EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) 2005. List of A2 pests regulated as quarantine pests in the EPPO region (version 2005-09). European and Mediterranean Plant Protection Organization, <http://www.eppo.org/QUARANTINE/listA2A.htm> [bezocht op 2.ii.2006].
- Gielis C, Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieuwerkerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 45: 89-104.
- Gielis C 1996. Pterophoridae. *Microlepidoptera of Europe*, 1. Apollo Books.
- Graaf HW de & Snellen PCT 1879. *Microlepidoptera*, nieuw voor de fauna van Nederland. *Tijdschrift voor Entomologie* 22: 127-132.
- Grabe A 1955. *Fauna und Flora des rheinisch-westfälischen Industriegebietes*, 2. Kleinschmetterlinge des Ruhrgebietes. Mitteilungen aus dem Ruhrlandmuseum der Stadt Essen 177: i-xv, 1-159.
- Groenen F 1996. *Gravitar mata margarotana*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Tortricidae). *Entomologische Berichten* 56: 157-158.
- Groenen F 2002. *Eulamprotes immaculatella* (Lepidoptera: Gelechiidae) nieuw voor de Nederlandse fauna. *Entomologische Berichten* 62: 59-60.
- Heppner JB 1993. Citrus leafminer, *Phyllocnistis citrella*, in Florida (Lepidoptera: Gracillariidae: Phyllocnistinae). *Tropical Lepidoptera* 4: 49-64.
- Hering M 1957. Bestimmungstabellen der Blattminnen von Europa. Junk.
- Holt H ten & Kuchlein JH 2003. Binnenlandse vangsten van *Scrobipalpa costella* (Lepidoptera: Gelechiidae) in Nederland. *Tinea Nederland* 1(2): 13-16.
- Huisman KJ 1974. Interessante vangsten van Lepidoptera. *Entomologische Berichten* 34: 153-154.
- Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieuwerkerken EJ van, Wolf HW van der, Wolschrijn JB & Gielis C 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten*: 137-156.
- Huisman KJ & Koster JC 1994. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988-1991 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 54: 29-47.
- Huisman KJ & Koster JC 1995. Interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 55: 53-67.
- Huisman KJ & Koster JC 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 56: 37-55.
- Huisman KJ & Koster JC 1997. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1994 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 57: 45-65.
- Huisman KJ & Koster JC 1998. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 58: 53-69.
- Huisman KJ & Koster JC 1999. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1996 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 59: 77-95.
- Huisman KJ & Koster JC 2000. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in hoofdzaak van de jaren 1997 en 1998 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 60: 193-216.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2001. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1999 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 61: 169-199.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2003. Microlepidoptera in Nederland in 2000. *Entomologische Berichten* 63: 88-102.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2004. Microlepidoptera in Nederland in 2001-2002. *Entomologische Berichten* 64: 170-187.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2005. Microlepidoptera in Nederland in 2003. *Entomologische Berichten* 65: 30-42.
- Karsholt O & Razowski J, (eds), 1996. *The Lepidoptera of Europe. A distributional checklist*. Apollo Books.
- Karsholt O & Nieuwerkerken EJ van 2004. *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths*. *Fauna Europaea* version 1.1. *Fauna Europaea*, <http://www.faunaeur.org/> [bezocht op 17.ii.2006].
- Kimber I 1999-2003. UK Moths. <http://cgi.ukmoths.force9.co.uk/index.php> [bezocht op 4.ii.2006].
- KNMI KD 2005. Jaar 2004: warm, zonnig en vrij nat. Jaaroverzicht. KNMI, http://www.knmi.nl/klimatologie/maand_en_seizoensoverzichten/jaar/jaar04.html [bezocht op 1.ii.2006].
- Koster JC & Nieuwerkerken EJ van 2003. Index op jaaroverzichten Nederlandse Microlepidoptera, 1983-2000. Franje 6(11): 24-48. <http://www.naturalis.nl/sites/naturalis.nl/sites/i000317/kosternieuwerkerken%202003.pdf>
- Kuchlein JH 2004. *Elachista kilmunella* nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Elachistidae). *Tinea Nederland* 1(3-4): 26-29.
- Kuchlein JH & Gielis C 1982. Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse microlepidoptera: 2. Pyralidae (tweede gedeelte); Pterophoridae. Landbouwhogeschool Wageningen.
- Kuchlein JH, Gielis C, Huisman KJ, Nieuwerkerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 48: 69-81.
- Kuchlein JH & Donner JH 1993. *De kleine vlinders: Handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera*. Pudoc.
- Manning D 2004. Eriocraniidae - The leaf mines and larvae of the birch feeding species. http://www.leafmines.co.uk/html/eriacraniidae_mine_key.htm [bezocht op 1.ii.2006].
- Natuurcompendium 2004. Korstmossen en luchtverontreiniging. Milieu en Natuur Planbureau, <http://www.mnp.nl/mnc/i-nl-1097.html> [bezocht op 17.ii.2006].
- Nieuwerkerken EJ van 1982. New and rare Nepticulidae in the Netherlands (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 42: 104-112.
- Nieuwerkerken EJ van 1990. Opostegidae. In: *The Nepticulidae and Opostegidae (Lepidoptera) of NW Europe*. *Fauna Entomologica Scandinavica* 23 (Johansson R, Nielsen ES, Nieuwerkerken EJ van &

- Gustafsson B eds): 357-372.
- Nieuwerkerken EJ van, Gielis C, Huisman KJ, Koster JC, Kuchlein JH, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 5: 47-62.
- Pelham-Clinton EC 1985. Hieroxestidae. In: The moths and butterflies of Great Britain and Ireland, 2. Cossidae - Heliodontidae. (Heath J & Emmet AM eds): 240-243. Harley Books.
- Razowski J 2001. Die Tortriciden (Lepidoptera, Tortricidae) Mitteleuropas, Bestimmung - Verbreitung - Flugstandort - Lebensweise der Raupen. Slamka.
- Razowski J 2003. Tortricidae (Lepidoptera) of Europe, 2. Olethreutinae. 2. Slamka.
- Romeijn G 1997. Interceptions of *Phyllocnistis citrella*. Verslagen en Mededelingen van de plantenziektenkundige Dienst 186: 48.
- Rossem G van, Burger HC & Bund CF van der 1972. Schadelijke insecten in 1971. Entomologische Berichten 32: 196-201.
- Rossem G van, Burger HC & Bund CF van der 1974. Schadelijke insecten in 1972. Entomologische Berichten 34: 8-14.
- Rutten T 1999. The genus *Bryotropha* in the Netherlands (Lepidoptera: Gelechiidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 79-102.
- Scheffers J 2005. *Metzneria lappella* Linnaeus en *Endothenia gentianaena* Hübner. In: Verslag voorjaarsbijeenkomst van de sectie Snellen op 9 april 2005 te Lexmond. Franje 8(16): 7.
- Tuinstra G 2004. Nog twee nieuwe soorten voor de Friese vlinderfauna. Flinterwille, Vlinderwerkgroep Friesland 8 (maart): 15-16.
- Vos R de 2003. Trekvinders in 2000 en recente adventieve vondsten (Lepidoptera). Eenenzestigste jaarverslag. Entomologische Berichten 63: 14-20.

Ingekomen 10 februari 2006, aanvaard 20 februari 2006.

Summary

Microlepidoptera in The Netherlands in 2004

In this 16th annual report we record the following remarkable findings: the first record of *Stigmella carpinella* (Nepticulidae) outside Limburg; the third specimen of *Monopis imella* (Tineidae), the first adults and two new localities of *Lyonetia prunifoliella* (Lyonetiidae), previously only known from leafmines and larvae, the third Dutch *Elachista kilmunella* (Elachistidae), the fourth record of *Coleophora conyzae* (Coleophoridae) and the sixth Dutch *Coleophora niveicostella*. In the Gelechiidae: two inland records of *Carycolum alsinella*, previously only known from the coastal dunes, the fourth and fifth localities (which are the second and third recent ones) of *C. kroesmanniella* and the remarkable finding of *Dichomeris alacella* in the south of Limburg, which was considered extinct since 1953. Other remarkable findings are the first *Endothenia gentianaena* (Tortricidae) outside the south of Limburg, the second record of *Gravitarmata margarotana* and two new localities for the plume *Oxyptilus parvidactyla* (Pterophoridae), which in the 20th century has only been found twice. In total we report 196 species and 110 new provincial records, particularly for the northern provinces (30 for Groningen, 24 for Drenthe and 17 for Friesland).